

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

*Επιμορφωτικό – υποστηρικτικό υλικό
Πράξη: «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις δεξιότητες
μέσω εργαστηρίων» (MIS 5092064)*

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και
την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιεχόμενα

Παράδειγμα εφαρμογής της μεθοδολογίας υλοποίησης: Μετασχηματίζουσα Μάθηση μέσα από την Τέχνη μέσω της συνεργατικής ευρετικής μάθησης.....	4
Παράδειγμα εφαρμογής της μεθοδολογίας υλοποίησης: Αντικείμενο: Ανθρωπιστική κρίση και αλληλεγγύη	19
Παράρτημα.....	28
Βιβλιογραφία	29
Πίνακας με ενδεικτικές παραπομπές στο ΠΣ ανά τάξη	30
Παράρτημα με περιγραφή ενδεικτικών δράσεων.....	45

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΩ –
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ & ΕΥΘΥΝΗ

1. Δεξιότητες Ζωής

Δεξιότητες Ζωής στον θεματικό άξονα «Ενδιαφέρομαι και ενεργώ»
Δημοτικού & Γυμνασίου

Πάρης Παπαδόπουλος

Παράδειγμα εφαρμογής της μεθοδολογίας υλοποίησης: Μετασχηματίζουσα Μάθηση μέσα από την Τέχνη μέσω της συνεργατικής ευρετικής μάθησης

ΘΕΜΑΤΙΚΗ: ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΩ

Υποθεματικές: Β1 Δεξιότητες της κοινωνικής ζωής
& Β2 Δεξιότητες Ψηφιακής Ιθαγένειας

Στο πλαίσιο των δεξιοτήτων ζωής

Αντικείμενο: Η τεχνολογία σήμερα μας προσφέρει πολλαπλούς τρόπους επικοινωνίας και διασκέδασης, όμως υπάρχουν κίνδυνοι από τη λανθασμένη χρήση των συσκευών που η τεχνολογία μας παρέχει.

Τάξη που απευθύνεται: Έκτη (Στ') Δημοτικού

Διδακτική προσέγγιση: Μετασχηματίζουσα Μάθηση μέσα από την Τέχνη μέσω της συνεργατικής ευρετικής μάθησης.

Οι μαθήτριες και οι μαθητές εργάζονται με διερευνητικές διαδικασίες, συζητούν, επιχειρηματολογούν, διερωτώνται με διαφορετικούς τρόπους προσέγγισης, προβληματίζονται, κατασκευάζουν, παρουσιάζουν, οργανώνουν, αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και δοκιμάζουν τις ικανότητές τους μέσα από διαφορετικούς ρόλους στην ομάδα.

Συνολική διάρκεια (3) τρεις ώρες: (2) Δύο διδακτικές ώρες στην τάξη, σε συνδυασμό με ασύγχρονη προσέγγιση αυτόνομης μάθησης (1) μίας ώρας. (Ο/η εκπαιδευτικός έχει την ευχέρεια να προσεγγίσει τη μία (1) από τις δύο προβλεπόμενες ώρες στην τάξη και κατά τη διάρκεια ενός άλλου διδακτικού αντικειμένου, όπως τα Εικαστικά, η Πληροφορική και η Γλώσσα.

Η ευρύτατη πρόοδος στις ανθρώπινες κατασκευές και μηχανές, όπως και οι ραγδαίες εξελίξεις στα δίκτυα και στους τρόπους επικοινωνίας μας, μα και στις ανάλογες συσκευές (Υπολογιστές, τηλέφωνα κ.λ.π) επηρεάζουν τις ζωές όλων μας, καθώς διαμορφώνουν την αντίληψή μας για τον κόσμο και βελτιώνουν την καθημερινότητά μας, προσφέροντας μια σειρά από τεχνολογικά επιτεύγματα. Παράλληλα, αναδεικνύουν βασικά ερωτήματα, που αφορούν στη σχέση του ανθρώπου με το νέο κοινωνικό γίνεσθαι, αλλά και τις ατομικές και πολιτισμικές αλλαγές που συντελούνται σε πολλαπλά επίπεδα. Καθημερινά όμως διαπιστώνεται, ότι οι πολίτες λειτουργούν, ως παθητικοί χρήστες της τεχνολογίας, συχνά αδιάφοροι κι αποστασιοποιημένοι από τις εξηγήσεις κι ερμηνείες των επιστημών, οι οποίες κι αποτελούν τον πυρήνα πολλών τεχνολογικών εφαρμογών. Παράλληλα, οι πολίτες εμφανίζονται λειτουργικά αναλφάβητοι κι αδύναμοι να παρακολουθήσουν την εξέλιξη των γνώσεών τους, τις οποίες ελέγχει και καθορίζει ένας περιορισμένος αριθμός ειδικών επιστημόνων κι επικοινωνούνται από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (στο εξής Μ.Μ.Ε.) που κάθε άλλο παρά ουδέτερα και αντικειμενικά είναι. Οι λόγοι για το φαινόμενο αυτό είναι πολλοί. Μερικοί από αυτούς αναφέρονται στην ταύτιση των επιστημών, μόνον με τις επιζήμιες για την κοινωνία τεχνολογικές εφαρμογές τους, στη συνθετότητα του

επιστημονικού πλαισίου των γνώσεων που οικοδομούν τις επιστήμες και στην ιδιαιτερότητα του κώδικα επικοινωνίας τους (Παπαδόπουλος, 2011).

Η εκπαίδευση στις μέρες μας καλό είναι να στοχεύει στην αύξηση της κατανόησης, των ποικίλων διαφορετικών κόσμων που μας περιβάλλουν: το φυσικό, τον ψηφιακό, τον κόσμο των ανθρώπινων όντων, των ανθρώπινων τεχνουργημάτων και τον κόσμο του εσωτερικού γίνεσθαι του καθενός από εμάς. Καθώς, το σύνολο των μαθητών και μαθητριών, προσεγγίζει τη γνώση μέσα από τις ατομικές ανάγκες του καθενός και της καθεμιάς είτε αυτές είναι σωματικές είτε συναισθηματικές είτε αναπτυξιακές είτε απλά μια δυσκολία στη σχολική τάξη απαιτείται μια πιο ενεργή και πολυ-λειτουργική διδακτική στρατηγική.

Στόχος μας μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, είναι να βοηθήσουμε και να ενθαρρύνουμε μαθητές και μαθήτριες να μεταβούν από την παραδοσιακή αντίληψη που έχουν για τη διδασκαλία, σε μια πιο σύγχρονη οπτική, όπως αυτή εκφράζεται από την τρέχουσα έρευνα στη διδακτική κι από τις διεθνείς τάσεις στα αναλυτικά προγράμματα, διευκολύνοντας το πέρασμα από μια διδασκαλία που με τον έναν ή τον άλλο τρόπο απλά «αναμεταδίδει» το περιεχόμενο των επιστημών σε μια διδασκαλία που καλλιεργεί το γραμματισμό στις επιστήμες για όλους και για όλες.

Ο γραμματισμός στις Επιστήμες αφορά τόσο το περιεχόμενο τους (θεωρίες, έννοιες, μοντέλα κι επιστημονικό λεξιλόγιο), όσο και τις αλληλεπιδράσεις των επιστημών με την κοινωνία. Σχετίζεται άμεσα με το χρηστικό, δημοκρατικό και πολιτισμικό χαρακτήρα αυτών των αλληλεπιδράσεων και τα ηθικά διλλήματα, όπως και το περιεχόμενο και τη μεθοδολογία των επιστημών γενικότερα.

Οι επιστήμες έτσι μετατρέπονται σ' ένα δυναμικό πεδίο, όπου πέρα από τις γνώσεις, ενθαρρύνουν τους μαθητές και τις μαθήτριες, να συμμετέχουν στη μάθηση σ' ένα ευρύτερο κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο, καλλιεργώντας δεξιότητες **επικοινωνίας, αυτογνωσίας** κι **επιχειρηματολογίας**.

Οι δεξιότητες όμως αυτές, δε φαίνονται ν' αναδύονται μέσα από τη καθημερινή σχολική πρακτική, μια που ο κλασικός τρόπος διδασκαλίας των επιστημών, δεν επιτρέπει την ανάπτυξη εναλλακτικών νοημάτων, κριτικής σκέψης και δημοκρατικού διαλόγου, αντίθετα επικυρώνει την «αυθεντία» του εκπαιδευτικού και του εγχειριδίου και επικεντρώνεται μόνο, στη διδασκαλία του περιεχομένου των επιστημών.

Ουσιαστικά θέλουμε να διδάξουμε στα παιδιά μας να σκέφτονται, αλλά το να σκέπτεσαι σε οποιοδήποτε επίπεδο απλότητας ή πολυπλοκότητας, απαιτεί την ανάπτυξη κι εξάσκηση ικανοτήτων επιχειρηματολογίας, επικοινωνίας και αυτογνωσίας. Αυτές οι δεξιότητες δεν μπορούν να καλλιεργηθούν, όσα βιβλία κι αν διαβάσει κανείς, μπορούν όμως να διδαχτούν και να εξασκηθούν μέσα από μια διαδικασία αλληλεπίδρασης, έκφρασης της ατομικότητας και διαλόγου.

Οι **τέχνες** προσφέρουν ένα χώρο αλληλεπίδρασης κι ένα παραγωγικό πεδίο καθώς βρίσκονται ανάμεσα στην καθημερινή εμπειρία, (από την οποία είναι δύσκολο να αποστασιοποιηθεί κάποιος) και την επιστημονική πρακτική (η οποία γενικά αποφεύγει τις υποκειμενικές αξίες). Φαίνεται πως οι τέχνες, βοηθούν στην ενσωμάτωση και την οργάνωση της εμπειρίας μ' έναν πιο κατανοητό τρόπο.

«Μετασχηματίζουσα Μάθηση μέσα από την Τέχνη».

Η θεωρία της μετασχηματίζουσας μάθησης, εμπνευστής της οποίας είναι ο Jack Merizow, υποστηρίζει ότι ο απώτερος στόχος και σκοπός της εκπαίδευσης είναι να υποστηρίξει τους εκπαιδευόμενους να συνειδητοποιούν τις δυνατότητές τους και να γίνονται περισσότερο χειραφετημένοι, κοινωνικά υπεύθυνοι και αυτοδύναμα μέλη της κοινωνίας. Ο Merizow ξεκινά με την παραδοχή ότι κάθε άνθρωπος ερμηνεύει την πραγματικότητα με βάση ένα σύστημα αντιλήψεων που έχει οικοδομηθεί κατά τη διάρκεια της κοινωνικοποίησής του. Σε ό,τι αφορά την εφαρμογή του μηχανισμού της μετασχηματίζουσας μάθησης στην πράξη υπάρχουν τρία βασικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν την προσέγγιση που προτείνει ο Merizow στη θεωρία του: η **εμπειρία**, ο **κριτικός στοχασμός** και η **επικοινωνία** που βασίζεται στον ορθολογικό διάλογο (Παπαδόπουλος, 2014).

Στόχοι της διδακτικής παρέμβασης:

Στο τέλος της εφαρμογής οι μαθητές/τριες να έχουν καταστεί ικανοί/ες να:

Αναγνωρίζουν τις εξαρτητικές συμπεριφορές και να τις αντιμετωπίζουν σε προσωπικό επίπεδο ανάλογα, να στέκονται κριτικά στις τεχνολογικές κατασκευές, να διαμορφώσουν έναν κώδικα ψηφιακής συμπεριφοράς και να αυτορρυθμίζουν τη συμπεριφορά τους, να είναι εξοικειωμένοι με θέματα προσωπικής προστασίας στο διαδίκτυο, προστασίας δεδομένων, προστασίας ψηφιακής ταυτότητας, με μέτρα ασφαλείας που μπορούν να υιοθετήσουν και τι συνιστά ασφαλή και βιώσιμη χρήση του διαδικτύου.

Μαθησιακά αποτελέσματα:

Γνώση

- Κατανοούν την έννοια της «τεχνολογίας», τη συμβολή της στην ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου αλλά και τις συνέπειες της παράχρησης/ κατάχρησής της.
- Κατανοούν ότι τα έργα τέχνης εκτός από την αισθητική απόλαυση που προσφέρουν, αποτελούν φορείς γνώσης και πληροφόρησης.
- Μάθηση και συλλογισμός μέσα από την παρατήρηση

Μεταγνώση

- Να αναπτύξουν στοχαστικές ικανότητες και κριτική σκέψη
- Να αντιληφθούν τις αλληλεπιδράσεις επιστήμης-τεχνολογίας και κοινωνίας
- Να συνθέσουν τις ιδέες τους με στόχο την έκφραση ερωτημάτων και την αναζήτηση σχέσεων αιτιότητας

Συναισθηματική διάσταση

- Να αναπτύξουν θετικά κίνητρα για τη συμμετοχή τους στη μαθησιακή διαδικασία
- Να εξερευνήσουν αξίες και στάσεις διαφορετικές από τις δικές τους
- Να δημιουργηθεί θετικό κλίμα στην τάξη
- Να αισθανθούν ότι η εργασία τους έχει νόημα

Δεξιότητες

Να αναπτυχθούν:

- Ικανότητες λύσης προβλημάτων

- Κοινωνικές δεξιότητες
- Δεξιότητες ενεργού πολίτη
- Υπευθυνότητας
- Ψηφιακής πολιτειότητας
- Προστασίας από εξαρτητικές συμπεριφορές στις τεχνολογίες
- Αυτορρύθμισης-Ανθεκτικότητας
- Προγραμματισμού
- Συνεργασίας
- Οργανωτικής Ικανότητας
- Αποτελεσματικότητας

Διδακτική προετοιμασία στην τάξη και ασύγχρονη αυτόνομη ερευνητική εργασία, συνολικά (1) μία Διδακτική ώρα

Στάδιο 1^ο : Προσδιορισμός της ανάγκης για κριτική διερεύνηση ενός θέματος

Εισαγωγή Η διδακτική παρέμβαση, που εφαρμόζεται αφορά στις επιδράσεις της τεχνολογίας στη ζωή μας, και ιδιαίτερα επικεντρώνεται στις διαδικτυακές συσκευές και στο πως αυτές διαμορφώνουν και καθορίζουν την κοινωνικότητα και την ατομική μας ταυτότητα και εμπειρία.

Αφορμή για την ενασχόληση με το συγκεκριμένο θέμα αποτελεί η ενότητα εννιά (9) του μαθήματος της Γλώσσας της Έκτης (Στ') τάξης, που αφορά στις **Συσκευές**. Στην ενότητα αυτή μαθητές και μαθήτριες έρχονται σε επαφή με τις οδηγίες χρήσης που υπάρχουν και συνοδεύουν κάθε συσκευή, με τις τεχνολογικές εξελίξεις στα καλωδιακά συστήματα επικοινωνίας, με το διαδίκτυο, αλλά και με τις δυσάρεστες εξελίξεις (όπως η ανεργία ή ακόμη και κάποιο ατύχημα) που μπορεί να συνοδεύουν την τεχνολογική πρόοδο.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες της Έκτης (Στ') τάξης του Δημοτικού βρίσκονται στην αφετηρία της ζωής τους ως χρήστες της τεχνολογίας και αποτελεί ευκαιρία η διαμόρφωση κάποιων κανόνων χρήσης της, αλλά και η ανάπτυξη δεξιοτήτων ενεργού πολίτη, όπως η αυτορρύθμιση, η αυτομέριμνα, η ανθεκτικότητα και η προστασία από εξαρτητικές συμπεριφορές.

Σύσταση Ομάδας-Γνωριμία με το θέμα

Αυτό είναι το στάδιο του προβληματισμού των μαθητών και της διαμόρφωσης του κατάλληλου μαθησιακού κλίματος για το επόμενο βήμα που θα είναι η συγκεκριμενοποίηση των θεμάτων συζήτησης και κριτικών ερωτημάτων.

Στο στάδιο αυτό ανακοινώνουμε στην τάξη το θέμα με το οποίο θα ασχοληθούμε σε συνέχεια και διεύρυνση της διδακτικής προσέγγισης στη θεματική ενότητα της Γλώσσας της (Στ') Έκτης τάξης, *Συσκευές*.

Θέμα: *Η τεχνολογία σήμερα μας προσφέρει πολλαπλούς τρόπους επικοινωνίας και διασκέδασης, όμως υπάρχουν κίνδυνοι από τη λανθασμένη χρήση των συσκευών που η τεχνολογία μας παρέχει.*

Ο/η εκπαιδευτικός διευκολύνει μαθητές και μαθήτριες να διαμορφώσουν συνθέσεις ομάδας ή να επικαιροποιήσουν τις ήδη υπάρχουσες ώστε να ασχοληθούν με το θέμα τόσο σε επίπεδο έρευνα (διαδικτυακής και εμπειριών) όσο και σε επίπεδο έκφρασης απόψεων.

Η τάξη, σε επίπεδο φιλικής μικρο-ομάδας για κάθε μαθητή και μαθήτρια διαμορφώνεται ανάλογα με το συγκεκριμένο μαθησιακό πλαίσιο. Δηλαδή η σύνθεση της ομάδας έχει πάντα να κάνει με το είδος του μαθήματος και την εργαστηριακή, συνεργατική ή διερευνητική τεχνική που θα χρησιμοποιηθεί. Στόχος μας μέσα από την ομαδο-συνεργατική προσέγγιση η ανάδειξη των ιδεών των μαθητών/τρων και ο προβληματισμός τους.

Προκαταβολικό οργανωτή αποτελούν στοιχεία της επικαιρότητας και των Μ.Μ.Ε. που αφορούν στη χρήση των έξυπνων κινητών ως φωτογραφικών μηχανών για τη δημιουργία μιας αντίστοιχης εικόνας που θα εισπράξει κοινωνική αναγνωρισιμότητα, όπως και ανάλογων δημοσιευμάτων για την οδική ασφάλεια σε σχέση με τη χρήση των «έξυπνων» κινητών.

Ασύγχρονη εξ αποστάσεως προσέγγιση

Δίνονται ως ερευνητική εργασία στους/στις μαθητές/τριες τα άρθρο

- Οι selfies σκοτώνουν: Πάνω από 250 οι θάνατοι για ένα εντυπωσιακό «κλικ»
- Θεσσαλονίκη: «Πληγή» οι παρασύρσεις πεζών- 869 σε μία τριετία,
- Αυτά είναι τα νέα «φανάρια» για... πεζούς στη Θεσσαλονίκη!

Ένα νέο σύστημα με πρωτοποριακά «φανάρια» για τους πεζούς στη Θεσσαλονίκη αντικρίζουν οι πολίτες και επισκέπτες της πόλης. Είναι γνωστό πως τους τελευταίους μήνες έχουν υπάρξει πάρα πολλά περιστατικά με παρασύρσεις πεζών από ΙΧ. Εξ ου και τα πρωτοποριακά νέα φανάρια έχουν στόχο να ειδοποιηθούν αυτούς που... αφηρημένοι ...

ξέδαφος (σ.σ. ή το κινητό τους) όταν περπατούν.

Φωτογραφίες και άρθρο Πηγή: https://www.typosthes.gr/thessaloniki/146015_ayta-einai-ta-nea-fanaria-gia-pezoys-sti-thessaloniki-foto

Τους ζητείται σε ομάδες των τεσσάρων (4) παιδιών να τα μελετήσουν, όπως και να αναζητήσουν περισσότερες πληροφορίες διαδικτυακά όπου η κάθε ομάδα θέλουμε να αλληλεπιδράσει, να ανταλλάξει εξ αποστάσεως απόψεις και να καταθέσει την άποψή της, αλλά και τη δική της εμπειρία. Κάθε ομάδα διαμορφώνει ένα σύντομο κείμενο και το ανακοινώνει στην τάξη με θέμα: *Η τεχνολογία σήμερα μας προσφέρει πολλαπλούς τρόπους επικοινωνίας και διασκέδασης, όμως υπάρχουν κίνδυνοι από τη λανθασμένη χρήση των συσκευών που η τεχνολογία μας παρέχει.*

Στάδιο 2^ο : Έκφραση των απόψεων των μαθητών/τριων

Διδακτική προσέγγιση στην τάξη (2) Δύο Διδακτικές ώρες

Έκφραση των απόψεων μαθητών και μαθητριών της Στ΄ τάξης

Η κάθε ομάδα δια του/της εκπροσώπου της εκφράζεται. Οι μαθητές συζητούν τα αποτελέσματα της έρευνάς τους πρώτα μέσα στη μικρο-ομάδα των 3-4 ατόμων, αναδεικνύουν παράλληλα τις προσωπικές τους γνώσεις και αντιλήψεις και τα συγκρίνουν με τις απόψεις που παρουσιάζονται από τα δημοσιεύματα του προκαταβολικού οργανωτή. Ταυτόχρονα τα παρουσιάζουν και στην ομήγυρη της τάξης όπου επιθυμούμε να δημιουργηθεί ένας αντίστοιχος γόνιμος διάλογος, για τη νέα καθημερινότητα των ανθρώπων όπως αυτή διαμορφώνεται με τις «έξυπνες» συσκευές. Οι απαντήσεις των παιδιών θα μπορούσαν να είναι: Η τεχνολογία μας εξυπηρετεί σημαντικά, μας προσφέρει πολλαπλές δυνατότητες για την προσέγγιση της πληροφορίας και της επικοινωνίας. Μας δίνει τη δυνατότητα να εκφράζουμε τον εαυτό μας μέσα από αυτή, μα συχνά κάποιιοι υπερβάλλουν. Αυτό μπορεί να οδηγήσει και σε πολύ αρνητικά αποτελέσματα.

Στάδιο 3^ο : Προσδιορισμός των υποθεμάτων και των κριτικών ερωτημάτων

Αφού ακουστούν όλες οι απόψεις και μετά από την αντίστοιχη αντιπαράθεση επιχειρημάτων, η ολομέλεια καταλήγει με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού σε τρία υποθέματα με τα οποία μαθητές και μαθήτριες θα ασχοληθούν διεξοδικά και θα τα προσεγγίσουν αναλυτικά και διεξοδικά:

- *Η τεχνολογία σήμερα μας προσφέρει πολλαπλούς τρόπους επικοινωνίας και διασκέδασης.*
- *Ως παιδιά και έφηβοι θέλουμε να εμπλακούμε και να αξιοποιούμε τα επιτεύγματα της τεχνολογίας.*
- *Όμως υπάρχουν κίνδυνοι από τη λανθασμένη χρήση των συσκευών που η τεχνολογία μας παρέχει.*

Διατυπώνονται τα εξής αντίστοιχα κριτικά ερωτήματα:

- *A. Ποια είναι τα θετικά της χρήσης των ψηφιακών συσκευών στην καθημερινότητά μας.*
- *B. Ποιες συμπεριφορές θεωρούνται εθιστικές και υπερβολικές σε σχέση με τη χρήση των «έξυπνων» κινητών και καλό είναι να τις προλαμβάνουμε ή να τις αντιμετωπίζουμε ανάλογα ;*

Στάδιο 4^ο : Επιλογή των έργων τέχνης και συσχέτισή τους με τα κριτικά ερωτήματα

Για τη συσχέτιση των κριτικών ερωτημάτων θα αξιοποιήσουμε (3) τρία διάσημα έργα τέχνης που έχουν τροποποιηθεί με τίτλο: Προσθέτοντας λίγη τεχνολογία του 21ου αιώνα σε διάσημα αριστουργήματα στο: <https://antikleidi.com/2013/11/11/art-x-smart/>

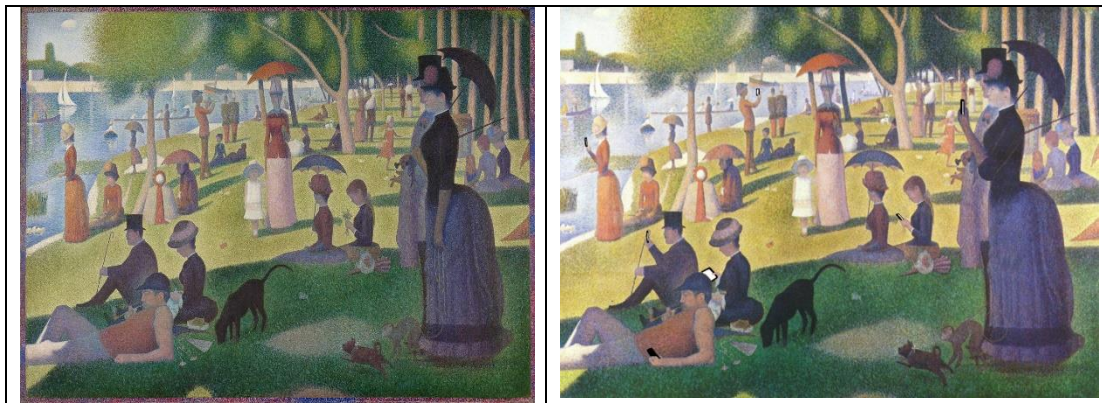
1^ο Έργο τέχνης

Το υπνοδωμάτιο, Vincent van Gogh, 1888

Ο πίνακας απεικονίζει στην 1^η του αυθεντική εκδοχή, το υπνοδωμάτιο του Βαν Γκογκ στον αριθμό 2 της πλατείας Lamartine στην Αρλ, στο οίκημα που ήταν γνωστό σαν το *Κίτρινο Σπίτι*. Αντίστοιχα στη 2^η υπάρχουν στοιχεία της τεχνολογίας όπως ένα ποδήλατο και ένα κινητό, ένα τάμπλετ κι ένας φορητός υπολογιστής που φορτίζουν.

2^ο Έργο τέχνης

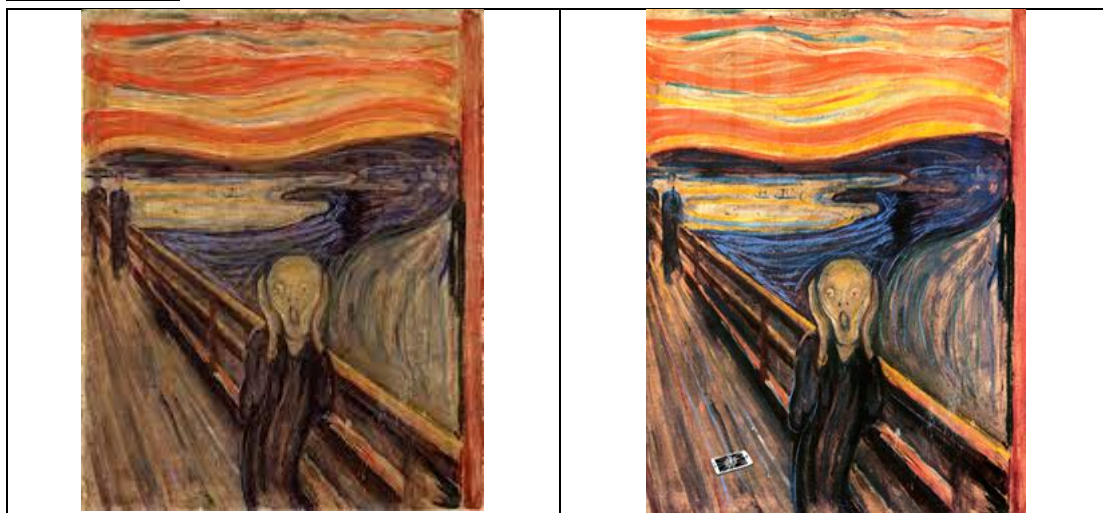

Κυριακή απόγευμα στο νησί, Jatte Georges-Pierre Seurat, 1884-86

Το θέμα του αρχικού πίνακα αφορά μια Κυριακή απόγευμα στο νησί της Γκραντ Ζατ όπου παρέες επισκεπτών ξεκουράζονται και ρεμβάζουν στις όχθες του Σηκουάνα, ενώ στη 2^η εκδοχή κρατούν όλοι τους «έξυπνα» κινητά.

3^ο Έργο τέχνης

Η κραυγή, Edvard Munch, 1893

Το αγωνιώδες πρόσωπο του αρχικού πίνακα έχει γίνει μια από τις πιο εμβληματικές εικόνες της τέχνης, που θεωρείται ότι συμβολίζει το άγχος της ανθρώπινης κατάστασης. Στη 2^η εκδοχή του πεσμένο μπροστά από τον άνθρωπο βρίσκεται ένα «έξυπνο» τηλέφωνο με σπασμένη οθόνη.

Οι συγκεκριμένοι πίνακες επιλέχθηκαν καθώς φέρνουν μέσω μιας συγκριτικής διαδικασίας και προσέγγισης μοναδικά έργα τέχνης του παρελθόντος προσαρμοσμένα στο σήμερα και τροποποιούν τις συμπεριφορές των ανθρώπων. Είναι εύκολα κατανοητά από παιδιά αυτής της ηλικίας και παράλληλα αναδεικνύουν τις δικές τους εμπειρίες και στάσεις ώστε να τους προκαλούν συναισθηματικό ενδιαφέρον αλλά και να διεγείρουν την κριτική τους σκέψη. Στο πλαίσιο αυτό ενεργοποιούν **δεξιότητες ενεργού πολίτη** που ενδιαφέρεται για τα κοινά, διαμορφώνει ολότητες της καθημερινότητας μέσω μιας πολύπλευρης θέασης της καθημερινότητας.

Πίνακας συσχέτισης

Οι πίνακες ζωγραφικής ανά ζεύγος (αρχικός και τροποποιημένος) μπορούν να συσχετιστούν με τα κριτικά ερωτήματα που τέθηκαν ως εξής:

	Έργα τέχνης	Κριτικά ερωτήματα	
		A	B
1.	Το υπνοδωμάτιο	X	
2.	Κυριακή απόγευμα στο νησί		X
3.	Η κραυγή		X

Οι πίνακες προβάλλονται ανά δύο (αρχικός και τροποποιημένος) στον βιντεοπροβολέα (Projector), χωρίς τίτλο και περισσότερες πληροφορίες. Οι μαθητές και οι μαθήτριες παρατηρούν, συγκρίνουν, υποθέτουν, καταγράφουν στα πλαίσια της μαθητικής μικρο-ομάδας και καταθέτουν σύντομα τις εντυπώσεις και τις σκέψεις τους πάνω σε κάθε έργο τέχνης.

Στάδιο 5^ο : Επεξεργασία των έργων τέχνης – Συσχέτισή τους με τα κριτικά ερωτήματα

Η επεξεργασία των έργων τέχνης γίνεται με την τεχνική του D.Perkins που αναφέρεται στις **ρουτίνες σκέψης παρατηρώ, σκέφτομαι, αναλύω, εκφράζομαι**. Οι μαθητές και οι μαθήτριες καταθέτουν τις απόψεις τους στα πλαίσια της μικροομάδας για κάθε έργο τέχνης και αναφέρουν τις διαφοροποιήσεις που υπάρχουν από τον αρχικό πίνακα. Επαναλαμβάνεται συχνά η φράση: Με ποια επιχειρηματολογία, τι σας κάνει να το λέτε αυτό; Με αποτέλεσμα την ενεργοποίηση της μεταγνωστικής διάστασης της γνώσης αλλά και της κριτικής και δημιουργικής σκέψης των μαθητών/τριών.

Μετά την ολοκλήρωση της 4ης φάσης δίνει κάποιες βασικές πληροφορίες για το υπό επεξεργασία έργο και παρωθεί τα παιδιά για περαιτέρω διαδικτυακή έρευνα.

1ο έργο: Το υπνοδωμάτιο, Vincent van Gogh.

Πρώτη φάση: Χρόνος για παρατήρηση και ενεργοποίηση ενδιαφέροντος. Μαθητές και μαθήτριες καλούνται να παρατηρήσουν τα έργα τέχνης προσεκτικά για λίγα λεπτά και να απαντήσουν σε ερωτήσεις όπως: Τι βλέπετε; Τι συναισθήματα σας προκαλούν αυτοί οι πίνακες;

Δεύτερη φάση: Ευρεία και περιπετειώδης παρατήρηση. Ο/η εκπαιδευτικός θέτει ερωτήματα όπως: Τι συμβαίνει εδώ; Τι σας κάνει εντύπωση σε αυτό το έργο; Τι θα ρωτούσατε τον ζωγράφο γι' αυτόν τον πίνακα; Τι πιστεύετε πως θέλει να μας πει;

Τρίτη φάση: Λεπτομερής και σε βάθος παρατήρηση. Οι μαθητές απαντούν σε ερωτήσεις, όπως: Υπάρχει ένα χαρακτηριστικό που σας έκανε εντύπωση; Γιατί πιστεύετε πως ο καλλιτέχνης το έκανε αυτό; Ποιες διαφορές υπάρχουν μεταξύ της 1^{ης} και της 2^{ης} εκδοχής του πίνακα.

Τέταρτη φάση: Ανασκόπηση της διεργασίας. Ο/η εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές και τα μαθήτριες να δουν πάλι τους πίνακες και να επικεντρωθούν στη 2^η εκδοχή και συνομιλήσουν μέσα στην ομάδα επικεντρωμένοι στο κριτικό μας ερώτημα: Ποια είναι τα θετικά της χρήσης των ψηφιακών συσκευών στην καθημερινότητά μας. Οι ομάδες ανακοινώνουν τα αποτελέσματα στην ολομέλεια.

2ο έργο: Κυριακή απόγευμα στο νησί, Jattegeorges-Pierre Seurat

Ακολουθείται η ίδια διαδικασία.

Πρώτη φάση: Χρόνος για παρατήρηση και ενεργοποίηση ενδιαφέροντος. Μαθητές και μαθήτριες καλούνται να παρατηρήσουν τα έργα τέχνης προσεκτικά για λίγα λεπτά και να απαντήσουν σε ερωτήσεις όπως: Τι βλέπετε; Τι συναισθήματα σας προκαλούν αυτοί οι πίνακες; Θα θέλατε να είσατε εκεί;

Δεύτερη φάση: Ευρεία και περιπετειώδης παρατήρηση. Ο/η εκπαιδευτικός θέτει ερωτήματα όπως: Τι συμβαίνει εδώ; Τι σας κάνει εντύπωση σε αυτό το έργο; Τι θα ρωτούσατε τον ζωγράφο γι' αυτόν τον πίνακα; Τι πιστεύετε πως θέλει να μας πει;

Τρίτη φάση: Λεπτομερής και σε βάθος παρατήρηση. Οι μαθητές απαντούν σε ερωτήσεις, όπως: Υπάρχει ένα χαρακτηριστικό που σας έκανε εντύπωση; Γιατί πιστεύετε πως ο καλλιτέχνης το έκανε αυτό; Ποιες διαφορές υπάρχουν μεταξύ της 1^{ης} και της 2^{ης} εκδοχής του πίνακα.

Τέταρτη φάση: Ανασκόπηση της διεργασίας. Ο/η εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές και τα μαθήτριες να δουν πάλι τους πίνακες και να επικεντρωθούν στη 2^η εκδοχή και συνομιλήσουν μέσα στην ομάδα επικεντρωμένοι στο 2^ο κριτικό μας ερώτημα: Ποιες συμπεριφορές θεωρούνται εθιστικές και υπερβολικές σε σχέση με τη χρήση των «έξυπνων» κινητών και καλό είναι να τις προλαμβάνουμε ή να τις αντιμετωπίσουμε ανάλογα ;

3ο έργο: Η κραυγή, Edvard Munch

Ακολουθείται η ίδια διαδικασία.

Πρώτη φάση: Χρόνος για παρατήρηση και ενεργοποίηση ενδιαφέροντος. Μαθητές και μαθήτριες καλούνται να παρατηρήσουν τα έργα τέχνης προσεκτικά για λίγα λεπτά και να απαντήσουν σε ερωτήσεις όπως: Τι βλέπετε; Τι συναισθήματα σας προκαλούν αυτοί οι πίνακες; Θα θέλατε να είσατε εκεί;

Δεύτερη φάση: Ευρεία και περιπετειώδης παρατήρηση. Ο/η εκπαιδευτικός θέτει ερωτήματα όπως: Τι συμβαίνει εδώ; Τι σας κάνει εντύπωση σε αυτό το έργο; Τι θα ρωτούσατε τον ζωγράφο γι' αυτόν τον πίνακα; Τι πιστεύετε πως θέλει να μας πει;

Τρίτη φάση: Λεπτομερής και σε βάθος παρατήρηση. Οι μαθητές απαντούν σε ερωτήσεις, όπως: Υπάρχει ένα χαρακτηριστικό που σας έκανε εντύπωση; Γιατί πιστεύετε πως ο καλλιτέχνης το έκανε αυτό; Ποιες διαφορές υπάρχουν μεταξύ της 1^{ης} και της 2^{ης} εκδοχής του πίνακα. Γιατί συμπεριφέρεται έτσι ο άνθρωπος αυτός; Τι θα κάνατε εσείς στη θέση του.

Τέταρτη φάση: Ανασκόπηση της διεργασίας. Ο/η εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές και τα μαθήτριες να δουν πάλι τους πίνακες και να επικεντρωθούν στη 2^η εκδοχή και συνομιλήσουν μέσα στην ομάδα επικεντρωμένοι στο 2^ο κριτικό μας ερώτημα: Ποιες συμπεριφορές θεωρούνται εθιστικές και υπερβολικές σε σχέση με τη χρήση των «έξυπνων» κινητών και καλό είναι να τις προλαμβάνουμε ή να τις αντιμετωπίσουμε ανάλογα ;

Στάδιο 6^ο : Κριτικός Αναστοχασμός

Αποτίμηση

Σ' αυτό το στάδιο οι μαθητές/τριες μπορούν πια να συγκρίνουν τις ιδέες και απόψεις που αναδεικνύονται από τα δημοσιεύματα του προκαταβολικού οργανωτή, την έρευνα που πραγμάτωσαν, όπως και τις αρχικές τους δικές τους ιδέες και αντιλήψεις, με τα συμπεράσματά τους έτσι όπως διαμορφώθηκαν από τη συνολική εκπαιδευτική διαδικασία. Ο/η εκπαιδευτικός καταγράφει (κλείδα παρατήρησης) ή με όποιο μέσο θεωρεί πιο λειτουργικό αυτές τις εμπλουτισμένες απόψεις, ικανότητες και δεξιότητες των μαθητών και μαθητριών που κατατίθενται μέσω της μαθητικής ομάδας, όπως και καθ' όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής προσέγγισης έτσι ώστε να περιγράψει τη διαδικασία της μάθησης και τον τρόπο με τον οποίο συντελείται στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο ώστε να έχει τη δυνατότητα να επισημάνει:

Ποια είναι η αλληλεπίδραση του μαθητή με την ομάδα.

- Ποια είναι η αλληλεπίδραση του μαθητή με το περιεχόμενο της μάθησης.
- Τι έχει μάθει κάθε μαθητής.
- Πώς το έχει μάθει.
- Τι τον κινητοποιεί.

Παράλληλα δίνει τη δυνατότητα τόσο για αυτο-αξιολόγηση κάθε μαθητή/τριας αλλά σε συνδυασμό με τις διαδικασίες αυτο-αξιολόγησης να μπορούν να αναλάβουν την αξιολόγηση

Συμμαθητών/τριών τους με τους/τις οποίους/ες ήταν μαζί στην ίδια ομάδα, την ομάδα τους ως σύνολο. Έτσι προβληματίζονται όχι μόνο σε σχέση με τις δικές τους προσπάθειες και με τη δική τους εργασία αλλά και με την εργασία των συμμαθητών/τριών τους. Χρησιμοποιώντας τα ίδια κριτήρια τόσο για να ελέγξουν τη μάθησή τους (αυτοαξιολόγηση), όσο και να αξιολογήσουν τη μάθηση των συμμαθητών/τριών τους, κατανοούν καλύτερα τα κριτήρια επιτυχίας.

Ενδεικτικό φύλλο αξιολόγησης μαθητή/τριας (από τον εκπαιδευτικό)

ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ	Αρχόμενη	Αναπτυσσόμενη	Ικανοποιητική	Εξαιρετική
ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑΛΥΤΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ					
Δεξιότητες Αναλυτικής και κριτικής σκέψης	Μπορεί να εντοπίζει τυχόν διαφορές ή αντιφάσεις ή αποκλίσεις στο υλικό που εξετάζει.				
	Μπορεί να αναγνωρίζει τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα στις καινούριες πληροφορίες και όσα είναι ήδη γνωστά.				
	Περιγράφει με επάρκεια τα κίνητρά του/της.				
	Επικοινωνεί με επιχειρήματα περισσότερο και όχι ισχυρισμούς.				
	Μπορεί να αναστοχάζεται κριτικά τις αξίες και τις πεποιθήσεις της.				
	Μπορεί να αναστοχάζεται κριτικά τα συναισθήματα και τα αισθήματά της σε πολλές διαφορετικές καταστάσεις.				
	Μπορεί να αξιολογεί τους κινδύνους που σχετίζονται με				

	διαφορετικές επιλογές.				
Δεξιότητες της Ψηφιακής Ιθαγένειας					
Ψηφιακές δεξιότητες	Αναγνωρίζει εθιστικές συμπεριφορές στα ψηφιακά μέσα.				
	Μπορεί να βρει στο Διαδίκτυο αυτό που ζητά, κάθε φορά που ψάχνει και αναγνωρίζει τι είναι αξιόπιστο και τι όχι.				
	Επικοινωνεί χρησιμοποιώντας διάφορα εργαλεία (e-mail, Skype, κοινωνικά δίκτυα...).				
	Αξιοποιεί τον υπολογιστή για την έρευνά του στο διαδίκτυο				
	Μπορεί να διαχειρίζεται πληροφορίες και να επεξεργάζεται δεδομένα				

Ενδεικτικό φύλλο αυτο-αξιολόγησης μαθητή/τριας

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΦΥΛΛΟ ΑΥΤΟ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Δραστηριότητα: Μετασηματίζουσα μάθηση μέσα από την τέχνη <i>Θέμα: Η τεχνολογία σήμερα μας προσφέρει πολλαπλούς τρόπους επικοινωνίας και διασκέδασης, όμως υπάρχουν κίνδυνοι από τη λανθασμένη χρήση των συσκευών που η τεχνολογία μας παρέχει.</i>				
ΚΡΙΤΗΡΙΑ	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ
Κατάλαβα γιατί τους κινδύνους της υπερβολικής χρήσης του «έξυπνου κινητού».				
Μπορώ να εξηγήσω σε συμμαθητές και φίλους τους λόγους αποφυγής της υπερβολικής χρήσης του.				
Μπορώ να λέω όχι στην λανθασμένη χρήση των κινητών.				
Μπορώ να εξηγήσω σε τρίτους γιατί πρέπει να αξιοποιούμε την τεχνολογία με ισορροπία.				
Έχω καλές ιδέες για το πώς να επαναχρησιμοποιήσουμε «άχρηστα» υλικά.				
Έχω καλές σχέσεις με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριες μου στην ομάδα.				
Συμβάλλω στην ομαδική εργασία στο βαθμό που μου αναλογεί ή και περισσότερο.				
Ενθαρρύνω συχνά την υπόλοιπη ομάδα να ολοκληρώσουμε το έργο που αναλάβαμε.				

Ενδεικτικό φύλλο αυτο-αξιολόγησης μαθητή/τριας από άλλος συμμαθητές/τριες

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΦΥΛΛΟ ΑΥΤΟ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ				
Δραστηριότητα: Μετασχηματίζουσα μάθηση μέσα από την τέχνη				
<i>Θέμα: Η τεχνολογία σήμερα μας προσφέρει πολλαπλούς τρόπους επικοινωνίας και διασκέδασης, όμως υπάρχουν κίνδυνοι από τη λανθασμένη χρήση των συσκευών που η τεχνολογία μας παρέχει.</i>				
ΚΡΙΤΗΡΙΑ	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ
Ο/η Κατάλαβε γιατί τους κινδύνους της υπερβολικής χρήσης του «έξυπνου κινητού».				
Ο/η μπορεί να εξηγήσει σε συμμαθητές και φίλους τους λόγους αποφυγής της υπερβολικής χρήσης του.				
Ο/η μπορεί να λέει όχι στην λανθασμένη χρήση των κινητών.				
Ο/η μπορεί να εξηγήσει σε τρίτους γιατί πρέπει να αξιοποιούμε την τεχνολογία με ισορροπία.				
Ο/η έχει καλές ιδέες για το πώς να επαναχρησιμοποιήσουμε «άχρηστα» υλικά.				
Ο/η έχει καλές σχέσεις με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριες του/της στην ομάδα.				
Ο/η συμβάλλει στην ομαδική εργασία στο βαθμό που του/της αναλογεί ή και περισσότερο.				
Ο/η ενθαρρύνει συχνά την υπόλοιπη ομάδα να ολοκληρώσουμε το έργο που αναλάβαμε.				

Βιβλιογραφία

Paradopoulos, P. & Seroglou, F. (2011). Argumentation for metacognitive skill development in science teaching. In Seroglou, F., Koulountzos, V. & Siatras, A.(Eds.), *Science and culture: Promise, challenge and demand - Proceedings of the 11th International IHPST and 6th Greek History, Philosophy and Science Teaching Joint Conference, 1-5 July 2011, Thessaloniki, Greece*. Epikentro Publications, pp. 559-567.

Παπαδόπουλος, Π. (2014). «Μετασχηματίζουσα μάθηση μέσα από την τέχνη» μια περίπτωση εφαρμογής: Ο Γαλιλαίος, ο Μπρεχτ και οι Φυσικές Επιστήμες για την εκπαίδευση του πολίτη Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών: Έρευνα και Πράξη, (50-51). Ανακτήθηκε από <http://www.lib.uoi.gr/serp/>

[Οι selfies σκοτώνουν: Πάνω από 250 οι θάνατοι για ένα εντυπωσιακό «κλικ»](#)

[Θεσσαλονίκη: «Πληγή» οι παρασύρσεις πεζών- 869 σε μία τριετία,](#)

[Αυτά είναι τα νέα «φανάκια» για... πεζούς στη Θεσσαλονίκη!](#)

Παράδειγμα εφαρμογής της μεθοδολογίας υλοποίησης: Αντικείμενο: Ανθρωπιστική κρίση και αλληλεγγύη

ΘΕΜΑΤΙΚΗ: ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΩ

Υποθεματικές: Β1 Δεξιότητες της κοινωνικής ζωής
& Β3 Δεξιότητες διαμεσολάβησης και κοινωνικής ενσυναίσθησης

Στο πλαίσιο των δεξιοτήτων ζωής

Αντικείμενο: Ανθρωπιστική κρίση και αλληλεγγύη.

Τάξη που απευθύνεται: Δευτέρα (Β΄) Γυμνασίου

Διδακτική προσέγγιση : Οι μαθήτριες και οι μαθητές εργάζονται με διερευνητικές διαδικασίες, συζητούν, επιχειρηματολογούν, διερωτώνται με διαφορετικούς τρόπους προσέγγισης, προβληματίζονται, κατασκευάζουν, παρουσιάζουν, οργανώνουν, αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και δοκιμάζουν τις ικανότητές τους μέσα από διαφορετικούς ρόλους στην ομάδα.

Συνολική διάρκεια (3) τρεις ώρες: (2) Δύο διδακτικές ώρες στην τάξη, σε συνδυασμό με ασύγχρονη προσέγγιση αυτόνομης μάθησης (1) μίας ώρας. (Ο/η εκπαιδευτικός έχει την ευχέρεια να προσεγγίσει τη μία (1) από τις δύο προβλεπόμενες ώρες στην τάξη σε συνεργασία με τον/την αντίστοιχο/η εκπαιδευτικό ειδικότητας και κατά τη διάρκεια ενός άλλου διδακτικού αντικειμένου, όπως τα Θρησκευτικά, τα Εικαστικά, η Πληροφορική και η Γλώσσα.

Εισαγωγή

Το σχολείο σήμερα αποτελεί μια πολυπολιτισμική κοινωνία μαθητών και μαθητριών, που έχουν διαφοροποιημένα ενδιαφέροντα και δυνατότητες, όπως και κοινωνικές και πολιτισμικές αφετηρίες. Ο καλύτερος τρόπος για ν' αναπτύξουν την ικανότητα έκφρασης και επικοινωνίας τους, είναι να έχουν πολλές αυθεντικές ευκαιρίες να εκφράσουν τις σκέψεις τους, προφορικά και γραπτά, με συζητήσεις, εικόνες, σχέδια, με ήχους, ακόμη και με το ίδιο τους το σώμα (Littlejohn, 2002; McQuail, & Windahl, 1981; Pantidos, et al., 2008). Κάθε μαθητής και μαθήτρια είναι φορέας μιας ξεχωριστής κουλτούρας που διαμορφώνεται μέσα στο οικογενειακό και ευρύτερο κοινωνικο-πολιτισμικό του περιβάλλον, με αντιλήψεις, πεποιθήσεις, αξίες και βιώματα, που συχνά είναι διαφορετικά από όσα αποδέχεται η κυρίαρχη ιδεολογία. Υπάρχει μια φυσική τάση στις κοινωνικές ομάδες μικρών και μεγάλων, να αντιμετωπίζουν με επιφύλαξη και προκατάληψη τα άτομα ή τις μειονοτικές ομάδες που διαφέρουν από την πλειονότητα γλωσσικά, πολιτισμικά, θρησκευτικά, σωματικά, ηλικιακά, εθνικά και σεξουαλικά. (Βρύζας, 1997). Για να ξεπεραστούν οι επιφυλάξεις και οι φοβίες προς το διαφορετικό, δεν αρκούν απλές επαφές και καταστάσεις συνύπαρξης στον ίδιο χώρο, αλλά χρειάζονται ισότιμες και συστηματικές μορφές επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των μελών των ποικίλων κοινωνικών ομάδων αναφοράς (Allport, 1979).

Η διαπραγμάτευση θεμάτων που αγγίζουν και διαπραγματεύονται την προκατάληψη και τον ρατσισμό και κυρίως η προσφορά πολλαπλών εμπειριών αλληλεπίδρασης, με ποικίλους πολιτισμούς και ανθρώπους μέσα κι έξω από το σχολείο, δίνει σε μαθητές και μαθήτριες μαθησιακές εμπειρίες ώστε να αποκτήσουν μια στάση αποδοχής της διαφορετικότητας και συνύπαρξης με ανθρώπους από διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα (Aikenhead, 2000; Matthews, 2007; Σέρογλου, 2006).

Η διδακτική προσέγγιση κοινωνικών ζητημάτων στην τάξη στο πλαίσιο του επιστημονικού γραμματισμού αφορά τη διεύρυνση, το άνοιγμα της εικόνας τους προς όλους

τους ανθρώπους, όλους τους μαθητές και τις μαθήτριες. Η μαθητική και διεργασία δεν περιορίζεται στα στενά πλαίσια του όρου, καθώς μαθητές και μαθήτριες θεωρούν κι αναθεωρούν τις στάσεις και τις αξίες τους, ξεπερνούν ή απλά κρίνουν τα κοινωνικά στερεότυπα και τις προκαταλήψεις που κουβαλούν και διαμορφώνουν μια στάση ζωής θετική για την διαφορετικότητα. (Σέρογλου, 2007).

Αξιοποιώντας θεατρικές πρακτικές στην τάξη

Το θέατρο στην εκπαίδευση μπορεί να διευρύνει το συναισθηματικό και κοινωνικό κόσμο των παιδιών, ως μέσο μάθησης και εργαλείο έρευνας και παρέμβασης. Εκτός από την κοινωνική μάθηση και τις επικοινωνιακές δεξιότητες που καλλιεργεί, μπορεί να διασυνδεθεί με τους θεματικούς κύκλους και τα αντικείμενα και να οδηγήσει, μέσα από τη χαρά και την απόλαυση λόγω της βιωματικής και ομαδικής εργασίας, στη μάθηση και στην ανάπτυξη πολλαπλών δεξιοτήτων ζωής (Κοντογιάννη, 2000). Είναι το μέσο που βοηθά να γεννηθούν απορίες, ερωτήσεις και ν' αναδυθούν κάποιες καλές απαντήσεις, για όσα βιώνουν καθημερινά μαθητές και μαθήτριες. Η δυναμική του θεάτρου, είναι ότι διδάσκει μ' ένα πιο ολικό και πολύπλευρο τρόπο, σ' ένα πλαίσιο με τρεις διαστάσεις: την κοινωνική, την εκπαιδευτική και τη θεραπευτική. Ο συγκερασμός και των τριών δίνει στο θέατρο στη σχολική τάξη, την ιδιότητα να ξεπερνά πολιτιστικά και κοινωνικά εμπόδια και να μετατρέπει τις επιστημονικές έννοιες, νόμους και φαινόμενα, σε μια γλώσσα φιλική και παράλληλα δίνει σε μαθητές και μαθήτριες ευκαιρίες αλληλεπίδρασης και ανάπτυξης δεξιοτήτων ζωής (McNaughton, 2006). Οι θεατρικές τεχνικές μπορούν ν' αναπτυχθούν και να εφαρμοστούν στην τάξη αναπτύσσοντας κοινωνικές δεξιότητες επικοινωνίας που απαιτούνται για τη διαμόρφωση του εγγράμματος πολίτη. Τέτοιες δεξιότητες είναι η **συνεργασία**, η **αλληλεπίδραση**, η **ακρόαση**, η **ανταπόκριση**, η **σύνθεση απόψεων**, η **έκφραση** και το **μοίρασμα ιδεών, σκέψεων και πληροφοριών** (Σέρογλου, 2006). Το σχολείο μπορεί να προσφέρει σε μαθητές και μαθήτριες τέτοιες καθημερινές εμπειρίες, ενσωματώνοντας προγράμματα τέχνης στην καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία. Κάθε μορφή τέχνης αποτελεί και μια έκφραση συναισθημάτων και ειδικά για το θέατρο, ο Gardner θεωρεί πως το δραματικό παιχνίδι σαν την ενεργοποίηση της συναισθηματικής νοημοσύνης, όπου η **ενσυναίσθηση**, η **αυτο-κατανόηση** κι επομένως η **ενδοπροσωπική** νοημοσύνη αυξάνονται μέσω της μίμησης των άλλων και η ετεροκατανόηση και η **διαπροσωπική** νοημοσύνη, μέσα από την εκτίμηση, ότι και οι άλλοι είναι άτομα σαν τον εαυτό του κι έχουν παρόμοιους τρόπους για να ενεργούν σαν διαρκείς χαρακτήρες που υπερβαίνουν τις ατομικές καταστάσεις (Guss, 2005; Mages, 2006; Roper & Davis, 2000). Το θέατρο στην τάξη παρέχει σε εκπαιδευτικούς και μαθητές/τριες πληροφορίες και τους διευκολύνει στο μεταξύ τους διάλογο κι επικοινωνία. Οι μαθητές/τριες αποκτούν γνώσεις μέσω δράσης και συναισθημάτων χρησιμοποιώντας νου και σώμα, για να περιγράψουν γεγονότα μέσα στο χώρο και το χρόνο, καθώς ταυτόχρονα, απομνημονεύουν μια πολυεπίπεδη εμπειρία ενός γεγονότος. Αποκαλύπτουν αυτή τη γνώση πιο σφαιρικά κι ολοκληρωμένα, μέσα από μια ενσωματωμένη δράση, παρά μέσα από σύντομες απαντήσεις κάποιων ερωτήσεων. Ακόμη ανακαλύπτουν πλευρές του εαυτού τους οι οποίες είναι σημαντικές για την κοινωνική τους ανάπτυξη και συμμετοχή (Henry, 2000).

Οι θεατρικές πρακτικές βοηθούν μαθητές και μαθήτριες να καλλιεργήσουν και να ενεργοποιήσουν τις δυνατότητες, στάσεις και δεξιότητες τους σ' όλο το αναπτυξιακό εύρος της προσωπικότητάς τους, προσεγγίζοντάς τους γνωστικά, σωματικά, δημιουργικά, αντιληπτικά, κοινωνικά και συναισθηματικά (Koster, 1997, 2001; Gardner, 1980, 1983, 1991).

Στόχοι της διδακτικής παρέμβασης:

Στο τέλος της εφαρμογής οι μαθητές/τριες να έχουν καταστεί ικανοί/ες να:

Αναγνωρίζουν όρους όπως: ανθρώπινα δικαιώματα, ανθρωπιστική κρίση και διεθνής αλληλεγγύη, πρόσφυγες, ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και διαφορετικότητα. Να

συνειδητοποιήσουν την καταστρατήγηση των δικαιωμάτων κάποιων παιδιών του κόσμου και να αναπτύξουν την αντίστοιχη ενσυναίσθηση. Να αντιλαμβάνονται στερεοτυπικές αντιλήψεις και συμπεριφορές. Να γίνουν υπερασπιστές δικαιωμάτων παιδιών του κόσμου και να αναλάβουν ανάλογη δράσης.

Μαθησιακά αποτελέσματα:

Γνώση

- Κατανοούν την έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της αλληλεγγύης, της συμπερίληψης και αποδοχής.
- Κατανοούν ότι μέσα από την έκφραση των συναισθημάτων τους μπορούν να αναπτύξουν συναισθήματα κατανόησης του άλλου.
- Μάθηση και συλλογισμός μέσα από την παρατήρηση

Μεταγνώση

- Να αναπτύξουν στοχαστικές ικανότητες και κριτική σκέψη
- Να αντιληφθούν τις αλληλεπιδράσεις πολιτισμού και κοινωνίας
- Να συνθέσουν τις ιδέες τους με στόχο την έκφραση ερωτημάτων και την αναζήτηση σχέσεων αιτιότητας

Συναισθηματική διάσταση

- Να αναπτύξουν θετικά κίνητρα για τη συμμετοχή στη μαθησιακή διαδικασία
- Να εξερευνήσουν αξίες και στάσεις διαφορετικές από τις δικές τους
- Να δημιουργηθεί θετικό κλίμα στην τάξη
- Να αισθανθούν ότι η εργασία τους έχει νόημα

Δεξιότητες

Να αναπτυχθούν:

- Κοινωνικές δεξιότητες
- Δεξιότητες ενεργού πολίτη
- Ενσυναίσθησης και ευαισθησίας
- Αποδοχής και κατανόησης της διαφορετικότητας
- Διαχείρισης πληροφοριών

1. Διδακτική αφετηρία στην τάξη και ασύγχρονη αυτόνομη ερευνητική εργασία, συνολικά (1) μία διδακτική ώρα

Εισαγωγή Η διδακτική παρέμβαση, που εφαρμόζεται αφορά στην έννοια της ανθρωπιστικής κρίσης και στην έννοια της αποδοχής της διαφορετικότητας.

Αφορμή για την ενασχόληση με το συγκεκριμένο θέμα αποτελεί η 4^η θεματική ενότητα του μαθησιακού αντικειμένου των Θρησκευτικών της (Β΄) Δευτέρας τάξης Γυμνασίου «**Εμείς και οι «άλλοι»**». Η διδακτική της προσέγγιση μπορεί να αξιοποιηθεί διαθεματικά και με την αντίστοιχη ενότητα του γλωσσικού μαθήματος (8^η ενότητα) που αφορά στην, Επιχειρηματολογία με ενδεικτικές δραστηριότητες: Παίρνει θέση σε πιο απαιτητικά ζητήματα, όπως ο πόλεμος και η ειρήνη, το οικολογικό πρόβλημα κτλ., δείχνοντας ότι κατανοεί το περιεχόμενο των εννοιών που πραγματεύεται το θέμα (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση και πρωτότυπο, Ιστορία, Θρησκευτικά, Φυσική κ.ά.).

Συντάσσει ένα δικό του κείμενο χρησιμοποιώντας βασικές αρχές της επιχειρηματολογίας.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες της Β΄ τάξης Γυμνασίου έχουν πολλαπλές ευκαιρίες και εμπειρίες διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης και παράλληλα μέσω της ενότητας στο διδακτικό

αντικείμενο των Θρησκευτικών στη συγκεκριμένη ενότητα ήρθαν σε επαφή με ερωτήματα: Γιατί μεταναστεύουν οι άνθρωποι σήμερα; Ποιες είναι οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα για τους ξένους.

Σύσταση Ομάδας-Γνωριμία και συνδιαμόρφωση του θέματος

Αυτό είναι το στάδιο του προβληματισμού των μαθητών και της δημιουργίας του κατάλληλου μαθησιακού κλίματος και της συνδιαμόρφωσης του θέματος.

Στο στάδιο αυτό ανακοινώνουμε στην τάξη την ανάγκη για την επέκταση διεύρυνση της διδακτικής προσέγγισης στη θεματική ενότητα της των Θρησκευτικών «Εμείς και οι άλλοι», με στόχο την κατανόηση και εμπάθυνση στα θέματα της αλληλεγγύης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ενσυναίσθησης.

Οι μαθητές/τριες με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού διαμορφώνουν τις μικροομάδες μελέτης με θέμα: Ανθρωπιστική κρίση και αλληλεγγύη.

Α. Παράλληλα ο/η εκπαιδευτικός δίνει σε μαθητές και μαθήτριες ανά ομάδα τη ψηφιακή διεύθυνση της [Παγκόσμιας Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου](#) και τους καλεί για εξ αποστάσεως σε ομαδική διερευνητική προσέγγιση και συνεργασία και ανακοίνωση των αποτελεσμάτων και απόψεων στην τάξη (Πηγή: Τεύχος 2 της σειράς «Νοιάζομαι και Δρω», σελ. 63).

Β. Ο εκπαιδευτικός καλεί μαθητές και μαθήτριες να επιλέξουν (10) δέκα ανθρώπινα δικαιώματα από την Παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου φτιάχνοντας έτσι τη δική τους ανά ομάδα και να αιτιολογήσουν τους λόγους που τους/τις οδήγησαν σ' αυτήν την επιλογή.

2. Διδακτική προσέγγιση στην τάξη, (1) μία διδακτική ώρα

Α. Τα παιδιά συζητούν το περιεχόμενο της έρευνάς τους. Η κάθε ομάδα δια του/της εκπροσώπου της εκφράζεται. Οι μαθητές/τριες συζητούν τα αποτελέσματα της διερευνητικής τους προσέγγισης στο θέμα που τους έχει ανατεθεί, πρώτα μέσα στη μικροομάδα των 3-4 ατόμων, αναδεικνύοντας παράλληλα τις προσωπικές τους γνώσεις και αντιλήψεις και τα συγκρίνοντάς τες με εκείνες της [Παγκόσμιας Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου](#). Ταυτόχρονα τα παρουσιάζουν και στην ομήγυρη της τάξης όπου επιθυμούμε να δημιουργηθεί ένας αντίστοιχος γόνιμος διάλογος. Οι μαθητές και οι μαθήτριες μέσα από την κατανόηση του άλλου και την ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας και συνεργασίας αποκτούν μια σφαιρικότερη εικόνα του κόσμου μας και παράλληλα διά μέσου του άλλου, κατανοούν καλύτερα τον ίδιο τους τον εαυτό. Αυτές οι συνεργατικές εμπειρίες μάθησης μέσω της αντιπαράθεσης επιχειρημάτων και των δημόσιων συζητήσεων, συγκρινόμενες με τις ατομικές κι ανταγωνιστικές, φαίνεται να προωθούν περισσότερο θετικές στάσεις προς το θέμα που αναπτύσσεται και μελετάται (Johnson & Johnson, 1985).

Β. Ο εκπαιδευτικός δείχνει στους μαθητές σύντομα άρθρα και φωτογραφίες από καταστάσεις ανθρωπιστικής κρίσης. Αξιοποιεί υλικό από εφημερίδες ή ιστοσελίδες διεθνών οργανισμών, όπως η Διεθνής Αμνηστία, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα κ.ο.κ., καθώς και φωτογραφίες από το <https://www.flickr.com/photos/>, Γενική Διεύθυνση Ανθρωπιστικής Βοήθειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (EU Humanitarian Aid and Civil Protection–ECHO).

Γ. Θα μπορούσε να μου συμβεί: Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να σκεφτούν περιστάσεις όπου έχουν βρεθεί σε δύσκολη θέση και χρειάστηκαν τη βοήθεια κάποιου άλλου. Πώς αισθάνθηκαν στις περιπτώσεις όπου κάποιος τους πρόσφερε υποστήριξη; Στις περιπτώσεις που οι άλλοι αδιαφόρησαν;

Δ. Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες. Κάθε ομάδα θα πρέπει να συμπληρώσει τη φράση «Τι θα συνέβαινε αν...» με μια κατάσταση που θα έφερνε ανατροπές στη συνηθισμένη καθημερινότητά τους. Π.χ., Τι θα συνέβαινε αν πήγαινα να ζήσω σε άλλη χώρα και δεν

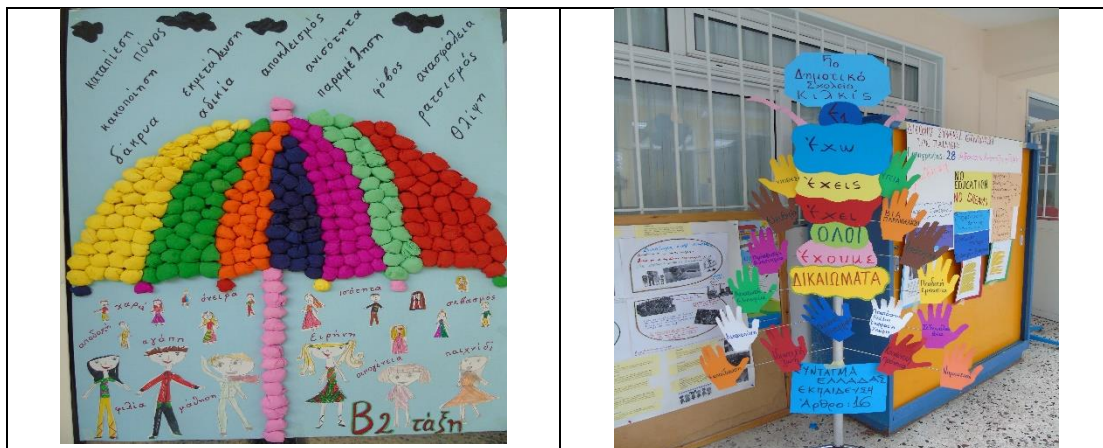

καταλάβαινα τη γλώσσα; Τι θα συνέβαινε αν οι γονείς μου έχαναν τη δουλειά τους; Τι θα συνέβαινε αν έπειτα από μια πλημμύρα αναγκαζόμασταν να φύγουμε από τα σπίτια μας;

Οι μαθητές παρουσιάζουν στην ολομέλεια τις προτάσεις τους και συζητούν.

Ιδιαίτερος στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να κατανοήσουν οι μαθητές ότι όλοι μπορεί να βρεθούμε σε θέση που θα χρειαστούμε την αλληλεγγύη των άλλων.

Ε. Εικαστική απεικόνιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του παιδιού. Δίνουμε την ευκαιρία σε μαθητές και μαθήτριες να απεικονίσουν αντίστοιχα τα δικαιώματα του ανθρώπου σε ομαδο-συνεργατικές κατασκευές

Παραδείγματα δημιουργίας για τα δικαιώματα του ανθρώπου στα πλαίσια του προγράμματος Νοιάζομαι και Δρω τη σχολικής χρονιά 2016-17 από το [5^ο Δημοτικό Σχολείο Κιλκίς](#).

3. Διδακτική προσέγγιση στην τάξη, (1) μία διδακτική ώρα

Οι μαθητές διατηρούν την ίδια σύνθεση των ομάδων. Σε κάθε ομάδα ο εκπαιδευτικός δίνει από μία φωτογραφία και ζητά να μην τη δουν οι υπόλοιπες ομάδες. Κάθε ομάδα έχει 10' για να παρουσιάσει τη φωτογραφία σαν **παγωμένο στιγμιότυπο**, χωρίς τη χρήση λόγου. Οι άλλες ομάδες περιγράφουν αυτό που νομίζουν ότι αναπαριστούν οι συμμαθητές τους και δίνουν τίτλο.

Πηγές φωτογραφιών: <https://www.unrefugees.org/news/unhcr-staff-member-dedicates-her-life-to-protecting-refugee-children/>
<https://www.unaa.org.au/2017/06/01/unicef-introduces-six-point-plan-of-action-for-refugee-children/>
<https://www.vice.com/el/article/aezedk/stavros-habakis-gallery-prosfiges>
<https://sites.google.com/site/socialsbytsharonandlilliana/>

Ο/η εκπαιδευτικός δείχνει τις εικόνες στους/στις μαθητές/τριες και τους/τις καλεί:

1. Ας παρατηρήσουμε τη φωτογραφία

Τι βλέπετε; (παρατήρηση)

Τι σκέφτεστε; (ερμηνεία)

Τι σας κάνει να αναρωτιέστε; (διατύπωση ερώτησης)

2. Ας σκεφτούμε μια λεζάντα

3. **Ας φτιάξουμε την ταυτότητα του παιδιού** (όνομα, ηλικία, εθνότητα, οικογενειακή κατάσταση, εκπαίδευση)

4. **Ας καταγράψουμε** σε 2 στήλες τι έχει και τι ΔΕΝ έχει το κάθε παιδί στην καθημερινότητά του σε σχέση με τη δική μας.

Στη συνέχεια μαθητές και μαθήτριες δημιουργούν έναν **διάδρομο συνείδησης** καθώς κάθε ομάδα αναπαριστά και πάλι σαν παγωμένη εικόνα την αντίστοιχη φωτογραφία και τα υπόλοιπα παιδιά σχηματίζοντας δύο σειρές δεξιά και αριστερά της αναπαράστασης κινούνται και μιλούν έχοντας την ευκαιρία να εκφράσουν την ενσυναίσθησή τους, μέσα από την προσωποποιημένη εξωτερίκευση των συναισθημάτων τους και την υποστήριξή τους στα αναπαριστώμενα πρόσωπα. (Πηγή: Τεύχος 2 και 4 της σειράς «Νοιάζομαι και Δρω»).

Αποτίμηση

Εκτός από τη συνολική αποτίμηση μπορεί να εφαρμόζεται μια διαδικασία αξιολόγησης της επίτευξης των στόχων κάθε δραστηριότητας. Άλλωστε η αποτίμηση είναι κάτι που κάνουν οι εκπαιδευτικοί διαρκώς, αναστοχαζόμενοι δραστηριότητες που ανέπτυξαν και δεν είναι απαραίτητο να έχει επίσημη μορφή ούτε να αποτελεί διακριτό μέρος μιας διαδικασίας, αλλά τμήμα ενός εξελισσόμενου αξιολογικού έργου ενσωματωμένου στη δράση τους. Τείνουμε να ενεργοποιούμε διαδικασίες αναστοχασμού όταν κάτι πηγαίνει στραβά, όμως το όφελος είναι εξίσου σημαντικό όταν όλα έχουν πάει καλά. Οι διαδικασίες αναστοχασμού ωφελούν τόσο τον ίδιο τον εκπαιδευτικό όσο και τους άλλους συμμετέχοντες (οικογένεια, μαθητές) και τη σχολική μονάδα, ενώ παράλληλα ενισχύουν την προοπτική συνέπειας και συνέχειας στη συνεργασία με τους γονείς και την οικογένεια.

Ο/η εκπαιδευτικός καταγράφει (κλείδα παρατήρησης) ή με όποιο μέσο θεωρεί πιο λειτουργικό αυτές τις εμπλουτισμένες απόψεις, ικανότητες και δεξιότητες των μαθητών και μαθητριών που κατατίθενται μέσω της μαθητικής ομάδας, όπως και καθ' όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής προσέγγισης έτσι ώστε να περιγράψει τη διαδικασία της μάθησης και τον

τρόπο με τον οποίο συντελείται στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο ώστε να έχει τη δυνατότητα να επισημάνει:

- Ποια είναι η αλληλεπίδραση του μαθητή με την ομάδα;
- Ποια είναι η αλληλεπίδραση του μαθητή με το περιεχόμενο της μάθησης;
- Τι έχει μάθει κάθε μαθητής;
- Πώς το έχει μάθει;
- Τι είναι αυτό που τον/την κινητοποιεί;

Παράλληλα δίνει τη δυνατότητα τόσο για αυτό-αξιολόγηση κάθε μαθητή/τριας αλλά σε συνδυασμό με τις διαδικασίες αυτο-αξιολόγησης να μπορούν να αναλάβουν την αξιολόγηση Συμμαθητών/τριών τους με τους/τις οποίους/ες ήταν μαζί στην ίδια ομάδα, την ομάδα τους ως σύνολο. Έτσι προβληματίζονται όχι μόνο σε σχέση με τις δικές τους προσπάθειες και με τη δική τους εργασία αλλά και με την εργασία των συμμαθητών/τριών τους. Χρησιμοποιώντας τα ίδια κριτήρια τόσο για να ελέγξουν τη μάθησή τους (αυτοαξιολόγηση), όσο και να αξιολογήσουν τη μάθηση των συμμαθητών/τριών τους, κατανοούν καλύτερα τα κριτήρια επιτυχίας.

Ενδεικτικό φύλλο αξιολόγησης μαθητή/τριας (από τον εκπαιδευτικό)

ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ	Αρχόμενη	Αναπτυξ σόμενη	Ικανο ποιητική	Εξαιρε τική
Δεξιότητες Ενσυναίσθησης					
Δεξιότητες Ενσυναίσθησης	Μπορεί να αναγνωρίζει πότε ένας φίλος/η χρειάζεται τη βοήθειά του/της				
	Εκφράζει τη συμπαράστασή του/της για τα δεινά που βλέπει να συμβαίνουν σε άλλους				
	Λαμβάνει υπόψη του/της τα συναισθήματα των άλλων όταν παίρνει αποφάσεις				
	Διατυπώνει την άποψη ότι όταν συλλογίζεται ανθρώπους σε άλλες χώρες, συμμερίζεται τις χαρές και τις λύπες τους				
	Αναγνωρίζει επακριβώς τα αισθήματα των άλλων, ακόμη κι όταν αυτοί δεν θέλουν να τα φανερώσουν				
	Αποδέχεται τη διαφορετικότητα που προκύπτει από ποικίλες αφετηρίες				
	Εκφράζει σεβασμό για τις θρησκευτικές διαφορές				
Δεξιότητες της Κοινωνικής ζωής					
Δεξιότητες της κοινωνικής ζωής	Συνεργάζεται καλά με άλλους ανθρώπους που έχουν πολλές διαφορετικές απόψεις				
	Οικοδομεί θετικές σχέσεις με άλλους ανθρώπους σε μια ομάδα				

	Προσπαθεί να επιτυγχάνει συναίνεση ώστε να εκπληρώνει τους στόχους της ομάδας				
	Μπορεί να ενθαρρύνει τις αντιμαχόμενες πλευρές να ακούνε προσεκτικά η μία την άλλη και να μοιράζονται τις έγνοιες και τις ανησυχίες τους				
	Ενδιαφέρεται για το κοινό καλό και εκφράζει με θάρρος τις απόψεις του/της.				

Ενδεικτικό φύλλο αυτο-αξιολόγησης μαθητή/τριας

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΦΥΛΛΟ ΑΥΤΟ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ				
Δραστηριότητα: Ανθρωπιστική κρίση και αλληλεγγύη				
ΚΡΙΤΗΡΙΑ	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ
Κατάλαβα τις έννοιες της αλληλεγγύης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων				
Μπορώ να εξηγήσω σε συμμαθητές/τριες και φίλους/ες ποια είναι τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα.				
Μπορώ να λέω όχι σε στερεοτυπικές συμπεριφορές.				
Μπορώ να εξηγήσω σε τρίτους γιατί πρέπει να αποδεχόμαστε τους ανθρώπους των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων				
Έχω καλές ιδέες για το πώς μπορούμε να βοηθήσουμε σε περιπτώσεις ανθρωπιστικών κρίσεων				
Έχω καλές σχέσεις με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριες μου στην ομάδα.				
Συμβάλλω στην ομαδική εργασία στον βαθμό που μου αναλογεί ή και περισσότερο.				
Ενθαρρύνω συχνά την υπόλοιπη ομάδα να ολοκληρώσουμε το έργο που αναλάβαμε.				

Ενδεικτικό φύλλο αυτο-αξιολόγησης μαθητή/τριας από άλλος συμμαθητές/τριες

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΦΥΛΛΟ ΑΥΤΟ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ				
Δραστηριότητα: Ανθρωπιστική κρίση και αλληλεγγύη				
ΚΡΙΤΗΡΙΑ	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ

Ο/η κατάλαβε τις έννοιες της αλληλεγγύης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων				
Ο/η μπορεί να εξηγήσει σε συμμαθητές/τριες και φίλους/ες ποια είναι τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα.				
Ο/η μπορεί να λέω όχι σε στερεοτυπικές συμπεριφορές.				
Ο/η μπορεί να εξηγήσει σε τρίτους γιατί πρέπει να αποδεχόμαστε τους ανθρώπους των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων				
Ο/η έχει καλές ιδέες για το πώς μπορούμε να βοηθήσουμε σε περιπτώσεις ανθρωπιστικών κρίσεων				
Ο/η έχει καλές σχέσεις με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριες του/της στην ομάδα.				
Ο/η συμβάλλει στην ομαδική εργασία στον βαθμό που του/της αναλογεί ή και περισσότερο.				
Ο/η ενθαρρύνει συχνά την υπόλοιπη ομάδα να ολοκληρώσουμε το έργο που αναλάβαμε.				

Παράρτημα

Η ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Η διακήρυξη εν συντομία:

1. Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι μεταξύ τους. Έχουν αξιοπρέπεια και δικαιώματα.
 2. Όλοι έχουν δικαιώματα αδιακρίτως φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πεποιθήσεων, καταγωγής, περιουσίας, γέννησης ή τόπου διαμονής.
 3. Όλοι έχουν δικαίωμα στη ζωή, στην ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια.
 4. Κανείς δεν μπορεί να ζει υπό καθεστώς δουλείας.
 5. Κανείς δεν μπορεί να υποβάλλεται σε βασανιστήρια.
 6. Όλοι είναι ίσοι απέναντι στο νόμο.
 7. Όλοι δικαιούνται ίση προστασία από το νόμο.
 8. Όλοι έχουν το δικαίωμα να ασκούν αποτελεσματικά ένδικα μέσα σε αρμόδια δικαστήρια.
 9. Κανείς δεν μπορεί να συλλαμβάνεται αυθαίρετα.
 10. Όλοι έχουν δικαίωμα σε δίκαιη και δημόσια δίκη από ανεξάρτητο δικαστήριο.
 11. Όλοι είναι αθώοι μέχρι αποδείξεως του εναντίου σε δημόσια δίκη, που παρέχει όλες τις απαραίτητες υπερασπιστικές εγγυήσεις.
 12. Όλοι έχουν το δικαίωμα της ιδιωτικότητας στην κατοικία, στην οικογένεια και την αλληλογραφία.
 13. Όλοι έχουν το δικαίωμα να κυκλοφορούν ελεύθερα, να εγκαταλείπουν ή να επιστρέφουν σε οποιαδήποτε χώρα.
 14. Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα ασύλου.
 15. Όλοι έχουν το δικαίωμα στην ιθαγένεια.
 16. Όλοι έχουν το δικαίωμα στο γάμο και στη δημιουργία οικογένειας. Οι άνδρες και οι γυναίκες έχουν ίσα δικαιώματα τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά τη λύση του γάμου.
 17. Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας.
 18. Κάθε άτομο, έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της σκέψης, της συνείδησης και των θρησκευτικών πεποιθήσεων.
 19. Όλοι έχουν το δικαίωμα της ελευθερίας γνώμης και έκφρασης και το δικαίωμα στην αναζήτηση, λήψη και διάδοση πληροφοριών.
 20. Όλοι έχουν το δικαίωμα του συνέρχεσθαι και του συνεταιριζέσθαι.
 21. Όλοι έχουν το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι.
 22. Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση και στην εξασφάλιση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων του.
 23. Όλοι έχουν το δικαίωμα στην εργασία, στην ίση αμοιβή για ίση εργασία και στο δικαίωμα του συνδικαλιζέσθαι.
 24. Όλοι έχουν το δικαίωμα σε λογικό ωράριο εργασίας και σε άδεια μετ' αποδοχών.
 25. Όλοι έχουν το δικαίωμα σε ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο για τους ίδιους και την οικογένειά τους, που θα περιλαμβάνει την τροφή, τη στέγαση, το ρουχισμό, την ιατρική περίθαλψη και την κοινωνική ασφάλιση.
 26. Όλοι έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση.
 27. Όλοι έχουν το δικαίωμα συμμετοχής στην πνευματική ζωή και την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων.
 28. Όλοι έχουν δικαίωμα σε μια κοινωνική και διεθνή τάξη, μέσα στο πλαίσιο της οποίας τα δικαιώματα και οι ελευθερίες της Διακήρυξης να μπορούν να πραγματώνονται.
 29. Κάθε άτομο έχει υποχρεώσεις απέναντι στην κοινωνία και σε τρίτους.
 30. Καμία διάταξη της Διακήρυξης δεν παρέχει σε ένα κράτος, σε μια ομάδα ατόμων ή σε ένα άτομο οποιοδήποτε δικαίωμα να εμπλέκεται σε δραστηριότητες που αποβλέπουν στην καταστρατήγηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που περιλαμβάνονται σε αυτήν,
- Σημείωση: «Η Διακήρυξη εν συντομία» αποτελεί μια απλουστευμένη μορφή της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Για το πλήρες κείμενο της Οικουμενικής Διακήρυξης:

<http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=qrk>

Βιβλιογραφία

- Aikenhead, G., (2000). Renegotiating the culture of school science. In R. Millar, J. Leach, & J. Osborne (eds.), *Improving science education: The contribution of research*. Birmingham, UK: Open University Press, pp. 245-264.
- Allport, G., (1979). *The nature of prejudice*, Cambridge, Ma: Addison-Wesley.
- Βρύζας, Κ., (1997). *Παγκόσμια κοινωνία*. Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg.
- Gardner, H., (1980). *Artful scribbles*. New York: Basic Books.
- Gardner, H., (1983). *Frames of mind: the theory of multiple intelligences*. New York, Basic Books.
- Gardner, H., (1991). *The unschooled mind*. New York: Basic Books.
- Guss, G., (2005). Dramatic playing beyond the theory of multiple intelligences, *Research in Drama Education*, 10(1), 43-54.
- Henry, M., (2000). Drama's Ways of Learning, *Research in Drama Education*, 5(1), 45-62.
- Johnson, D. & Johnson, R., (1985). Motivational processes in cooperative, competitive and individualistic situations. In Ames C. & Ames R.E. (eds.) *Research on Motivation in Education*, Vol.2: The Classroom Milieu. New York, Academic.
- Κοντογιάννη, Α., (2000). *Η δραματική τέχνη στην εκπαίδευση*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Koster, J., (1997). *Growing artists: Teaching art to young children*. Albany, NY: Delmar.
- Koster, J.B., (2001). *Bringing art into the elementary school*. Belmont, CA: Wadsworth.
- Littlejohn, S.W., (2002). *Theories of human communication*. Belmont C.A.: Wadsworth Publishing Co. 7th ed.
- Mages, W., (2006). Drama and imagination: a cognitive theory of drama's effect on narrative comprehension and narrative production, *Research in Drama Education*, 11(3), 329-340.
- Matthews, M., (2007). *Διδάσκοντας φυσικές επιστήμες-ο ρόλος της ιστορίας και της φιλοσοφίας των φυσικών επιστημών στη διδασκαλία των φυσικών επιστημών*. Εκδόσεις Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη.
- McNaughton, M.J., (2006). Learning from participants' responses in educational drama in the teaching of Education for Sustainable Development, *Research in Drama Education*, 11, (1), 19-41.
- McQuail, D. & Windahl, S., (1981). *Communication models for the study of mass communication*. London: Longman group U.K. Ltd.
- Νοιάζομαι και Δρώ με την οικογένεια., (2015). *Τεύχη 2 και 4*.
<https://noiazomaikaidrw.gr/eksoseis-noiazomai-kai-drw/>
- Pantidos, P., Valakas, K., Vitoratos, E., Ravanis, K., (2008). Towards applied semiotics: An analysis of iconic gestural signs regarding physics teaching in the light of theatre semiotics. *Semiotica* 1 (4) 289-319. Walter de Gruyter.
- Roper, B., Davis, D., (2000). Howard Gardner: Knowledge, learning and development in drama and arts education. *Research in Drama Education*, Vol.5, No,2, 217-232.
- Σέρογλου, Φ., (2006). *Φυσικές επιστήμες για την εκπαίδευση του πολίτη*, εκδόσεις Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη.
- Σέρογλου, Φ., (2007). Φύλο και εκπαίδευση στις φυσικές επιστήμες. Στο Ντρενογιάννη, Ε., Τρέσσου, Ε. & Σέρογλου, Φ. (Εκδ.) *Φύλο και εκπαίδευση: μαθηματικά, φυσικές επιστήμες και νέες τεχνολογίες*, Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο, Αθήνα.

Πίνακας με ενδεικτικές παραπομπές στο ΠΣ ανά τάξη

ΤΑΞΗ Α΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ Θεματική ενότητα	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ
ΓΛΩΣΣΑ-ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗ	Συγκρότηση συλλογών με αφίσες, κάρτες, εφημερίδες – περιοδικά - ημερολόγια κ.ά. (Μελέτη Περιβάλλοντος, Αισθητική Αγωγή, Σχολικές γιορτές)
Γραφή και παραγωγή Γραπτού λόγου	Επικόλληση στον πίνακα ανακοινώσεων λέξεων, φράσεων, ευχών, καταλόγων κτλ. (εμπλέκονται όλα τα αντικείμενα).
ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ	
5 ^{ος} Άξονας Έργα τέχνης	Προφορική περιγραφή ενός έργου τέχνης, εύστοχη χρησιμοποίηση απλών όρων και όρων από τα μαθηματικά (μήκος, συμμετρία ως προς άξονα, σημείο, ευθύγραμμο τμήμα, παράλληλες και κάθετες ευθείες, σχήματα) συζήτηση, έκφραση προτιμήσεων (Γλώσσα, Μαθηματικά). Σύνδεση των έργων τέχνης με ευχάριστες δραστηριότητες και παιχνίδια.
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
Ανθρωπογενές περιβάλλον	Αναλαμβάνουν, μεταξύ των άλλων, ρόλους παιδιών που δεν τηρούν τους κανόνες λειτουργίας της ομάδας και συζητούν τις συνέπειες αυτής της συμπεριφοράς στους υπόλοιπους. Στη συνέχεια παίζουν εναλλακτικά σενάρια με διαφορετικούς ρόλους ο καθένας.
Αλληλεπίδραση ανθρώπου - περιβάλλοντος	Συζητούν, με αφορμή κάποιες εικόνες για διεθνείς οργανισμούς (UNICEF, ACTION AID) που έχουν αναλάβει τη βοήθεια των παιδιών αυτών καθώς και για τις δυνατότητες που έχουν τα ίδια τα παιδιά να παράσχουν τη δική τους βοήθεια.
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ	
Παίζω και μαθαίνω με τον υπολογιστή	Μέσα από όλες τις δραστηριότητες γίνεται προσπάθεια τα παιδιά να μάθουν να συνεργάζονται, να συμβάλλουν στην ομαδική εργασία και να σέβονται τις απόψεις και την εργασία των άλλων. Να μαθαίνουν παίζοντας.
ΤΑΞΗ Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ Θεματική ενότητα	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ
ΓΛΩΣΣΑ-ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗ	Συγκρότηση συλλογών με αφίσες, κάρτες, εφημερίδες – περιοδικά - ημερολόγια κ.ά. (Μελέτη Περιβάλλοντος, Αισθητική Αγωγή, Σχολικές γιορτές).
Γραφή και παραγωγή Γραπτού λόγου	Επικόλληση στον πίνακα ανακοινώσεων λέξεων, φράσεων, ευχών, καταλόγων κτλ. (εμπλέκονται όλα τα αντικείμενα).

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ	
5 ^{ος} Άξονας Έργα τέχνης	<p>Προφορική περιγραφή ενός έργου τέχνης, εύστοχη χρησιμοποίηση απλών όρων και όρων από τα μαθηματικά (μήκος, συμμετρία ως προς άξονα, σημείο, ευθύγραμμο τμήμα, παράλληλες και κάθετες ευθείες, σχήματα) συζήτηση, έκφραση προτιμήσεων (Γλώσσα, Μαθηματικά).</p> <p>Σύνδεση των έργων τέχνης με ευχάριστες δραστηριότητες και παιχνίδια.</p>
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
Ανθρωπογενές περιβάλλον	<p>Παρατηρούν αν οι χώροι του σχολείου τους μπορούν να εξυπηρετήσουν άτομα με ειδικές ανάγκες και ζητούν παρεμβάσεις όπου χρειάζεται.</p> <p>Επισκέπτονται και καταγράφουν τους χώρους στους οποίους στεγάζονται βασικές υπηρεσίες που σχετίζονται με τη διοίκηση της κοινότητας. Συζητούν τη σημασία των υπηρεσιών αυτών για τη ζωή μας. Δημιουργούν υποθετικά σενάρια για το πώς θα ήταν η ζωή μας χωρίς αυτές τις υπηρεσίες. Αποτυπώνουν σε χαρτόνι τη σχέση της οικογένειάς τους με τις υπηρεσίες αυτές (Γλώσσα, Αισθητική Αγωγή, Μαθηματικά).</p> <p>Γράφουν γράμμα στο δήμαρχο ή στον πρόεδρο της κοινότητας με τις προτάσεις τους σχετικά με τα μέτρα βελτίωσης που απαιτούνται και προϋποθέτουν τη δική του παρέμβαση.</p>
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ	
Παίζω και μαθαίνω με τον υπολογιστή	<p>Μέσα από όλες τις δραστηριότητες γίνεται προσπάθεια τα παιδιά να μάθουν να συνεργάζονται, να συμβάλλουν στην ομαδική εργασία και να σέβονται τις απόψεις και την εργασία των άλλων. Να μαθαίνουν παίζοντας.</p>

ΤΑΞΗ Γ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ Θεματική ενότητα	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ
ΓΛΩΣΣΑ- Προφορικός λόγος	<p>Βιωματική εμπλοκή μαθητών στον προφορικό λόγο μέσα από παιχνίδια ρόλων, δραματοποιήσεις, θέατρο και ενεργητική συμμετοχή στις εκδηλώσεις της σχολικής ζωής. Ρόλοι από την καθημερινή ζωή και τα αναγνώσματα, ώστε ο μαθητής να εφαρμόζει το σχετικό κάθε φορά γλωσσικό υλικό (λεξιλόγιο, εκφράσεις) και να εξοικειώνεται βιωματικά με αυτό (εμπλέκονται όλα τα αντικείμενα).</p> <p>Σχολιασμός μιας είδησης, προσώπων, πραγμάτων, καταστάσεων, συναισθημάτων (ειρωνεία, χιούμορ, συγκίνηση, εύθυμη διάθεση, προσβολή κτλ.). Σχολιασμός εικόνας, ζωγραφικού πίνακα κτλ., εντοπισμός μηνυμάτων σε καλλιτεχνικές δημιουργίες (Αισθητική Αγωγή).</p> <p>Επεξεργασία αυθεντικών διαφημίσεων, σύγκριση παρουσίασης προϊόντος και διαφήμισης (Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Αισθητική Αγωγή).</p>

<p>Γραπτός λόγος- Ανάγνωση</p>	<p>Επεξεργασία μικρών αγγελιών. Συζήτηση σχετικά με τα θέματα «κατοικία» και «εργασία» (Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Γεωγραφία, Ιστορία).</p> <p>Εντοπισμός και αξιολόγηση των βασικών ιδεών και των επιχειρημάτων του συγγραφέα. Διάκριση πράξεων, απόψεων και αξιών.</p> <p>Μετατροπή ηχογραφημένου προφορικού λόγου σε γραπτό και μετατροπή του κόμικ σε κείμενο.</p>
<p>Γραφή και παραγωγή Γραπτού λόγου</p>	<p>Ανάπτυξη ακολουθίας σκέψεων για τη λύση προβλήματος (Μαθηματικά).</p> <p>Περιγραφή θέματος από άλλη οπτική γωνία (λογοτεχνία).</p> <p>Διατύπωση αιτημάτων σε διάφορους αποδέκτες.</p> <p>Διατύπωση επιχειρηματολογίας στο πλαίσιο ενός αιτήματος (π.χ. επίσκεψη σε περιοχή ή χώρο σχετικό με αντικείμενα του σχολικού προγράμματος. [Φυσικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Γεωγραφία, Ιστορία, Θρησκευτικά]).</p>
<p>Γραπτός λόγος- Λογοτεχνία</p>	<p>Αφήγηση από το δάσκαλο επιλεγμένων κειμένων των κυριότερων εκπροσώπων της ελληνικής παιδικής λογοτεχνίας, καθώς και παραμυθιών άλλων λαών (π.χ. παραμύθια των βαλκανικών λαών, παραμύθια από την Ευρώπη, παραμύθια από την Ασία).</p>
<p>ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ</p>	
<p>Ζούμε μαζί</p>	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Παιχνίδι γνωριμίας (π.χ. με μπάλα σε κύκλο) 2. Αφήγηση από τον δάσκαλο και παρουσίαση σκηνών με θέμα την αλληλεγγύη και την αγάπη (π.χ. Όσκαρ Ουάιλντ, Ο εγωιστής γίγαντας (για εισαγωγή στο Ι)) <p>B. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Μελέτη περίπτωσης: Μετά από την περιγραφή ενός σχολικού καυγά, συζητούν πώς ένιωσαν οι ίδιοι και πώς αντέδρασαν, όταν κάποιος π.χ. τους έσπρωξε, τους εκνεύρισε ή τους κορόιδεψε. (Στόχος: να συνειδητοποιήσουν ότι οι αντιδράσεις τους μπορεί να έχουν χειρότερες ή καλύτερες συνέπειες) . Αναστοχασμός πάνω στα συμπεράσματά τους μετά την επεξεργασία των βιβλικών ιστοριών 2. Artful Thinking: α) Η συμφιλίωση Ησαύ – Ιακώβ του Γκ. Ντορέ («αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω») και β) Η επιστροφή του Ασώτου του Ρέμπραντ («βλέπω, ισχυρίζομαι, αναρωτιέμαι»)
<p>Χριστούγεννα: Ο Θεός γίνεται άνθρωπος</p>	<p>1. Artful Thinking («αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω»): Ν. Λύτρα, Τα κάλαντα</p>
<p>Τα παιδιά: Η χαρά και η ελπίδα του κόσμου</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ομάδες παιδιών που παίζουν σε έναν προσφυγικό καταυλισμό κάπου στη σύγχρονη Ελλάδα (αναπαράσταση σκηνικού, ιδέες για παιχνίδια, π.χ. κατασκευή μπάλας από εφημερίδες κ.ά.) 2. «Φτιάχνοντας ιστορίες»: Βρίσκουν από το διαδίκτυο φωτογραφίες παιδιών (προσφυγόπουλα, παιδιά Τρίτου κόσμου, εργαζόμενα κ.ά.) και στη συνέχεια επινοούν και παρουσιάζουν ιστορίες για την κάθε μία από αυτές.

	<p>3. Παρουσίαση των δικαιωμάτων του παιδιού από τον Συνήγορο του Πολίτη</p> <p>4. TPS με θέμα: «Πόσο όλα αυτά τηρούνται για τα παιδιά της χώρας μας;»</p>
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
Ανθρωπογενές περιβάλλον	<p>Οι μαθητές:</p> <p>Εκτελούν παιχνίδια ρόλων που να εκφράζουν τις σχέσεις αλληλεπίδρασης ανάμεσα στους κατοίκους του χωριού ή της πόλης τους.</p> <p>Συζητούν πώς γίνεται ο καθαρισμός των δρόμων, ο φωτισμός τους, η αποκομιδή απορριμμάτων κ.λπ. και αποτυπώνουν σε χαρτί τις βασικές δραστηριότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης (Γλώσσα, Αισθητική Αγωγή).</p> <p>«Συνεδριάζουν» στην τάξη, αναφέρουν μερικά από τα προβλήματα του οικισμού τους, τα ιεραρχούν και προτείνουν λύσεις.</p>
Αλληλεπίδραση ανθρώπου - περιβάλλοντος	<p>Μετακινούνται και μελετούν επιτόπου στοιχεία από το φυσικό τους περιβάλλον και τις ανθρώπινες παρεμβάσεις σε αυτό.</p> <p>Εντοπίζουν και αναλύουν συγκεκριμένο πρόβλημα του χώρου που μελετούν και προτείνουν λύσεις ή αναλαμβάνουν δράσεις (επίσκεψη ή επιστολή στο δήμαρχο, προτάσεις για βελτιωτική παρέμβαση στο χώρο, εκστρατεία απομάκρυνσης απορριμμάτων, ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας για τα προβλήματα που διαπιστώνουν και τις πιθανές λύσεις τους κ.λπ.) (Γλώσσα, Αισθητική Αγωγή).</p> <p>Παρατηρούν το χάρτη των δικαιωμάτων του παιδιού της UNICEF και εντοπίζουν το σημείο που αναφέρεται στην παιδική εργασία.</p>
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ	
Επικοινωνία ηλεκτρονικά	Επίσκεψη επιλεγμένων τόπων του Διαδικτύου (www).

ΤΑΞΗ Δ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ Θεματική ενότητα	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ
ΓΛΩΣΣΑ- Προφορικός λόγος	<p>Βιωματική εμπλοκή μαθητών στον προφορικό λόγο μέσα από παιχνίδια ρόλων, δραματοποιήσεις, θέατρο και ενεργητική συμμετοχή στις εκδηλώσεις της σχολικής ζωής. Ρόλοι από την καθημερινή ζωή και τα αναγνώσματα, ώστε ο μαθητής να εφαρμόζει το σχετικό κάθε φορά γλωσσικό υλικό (λεξιλόγιο, εκφράσεις) και να εξοικειώνεται βιωματικά με αυτό (εμπλέκονται όλα τα αντικείμενα).</p> <p>Σχολιασμός μιας είδησης, προσώπων, πραγμάτων, καταστάσεων, συναισθημάτων (ειρωνεία, χιούμορ, συγκίνηση, εύθυμη διάθεση, προσβολή κτλ.). Σχολιασμός εικόνας,</p>

	<p>ζωγραφικού πίνακα κτλ., εντοπισμός μηνυμάτων σε καλλιτεχνικές δημιουργίες (Αισθητική Αγωγή).</p> <p>Επεξεργασία αυθεντικών διαφημίσεων, σύγκριση παρουσίασης προϊόντος και διαφήμισης (Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Αισθητική Αγωγή).</p>
Γραπτός λόγος- Ανάγνωση	<p>Επεξεργασία μικρών αγγελιών. Συζήτηση σχετικά με τα θέματα «κατοικία» και «εργασία» (Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Γεωγραφία, Ιστορία).</p> <p>Εντοπισμός και αξιολόγηση των βασικών ιδεών και των επιχειρημάτων του συγγραφέα. Διάκριση πράξεων, απόψεων και αξιών.</p> <p>Μετατροπή ηχογραφημένου προφορικού λόγου σε γραπτό και μετατροπή του κόμικ σε κείμενο.</p>
Γραφή και παραγωγή Γραπτού λόγου	<p>Ανάπτυξη ακολουθίας σκέψεων για τη λύση προβλήματος (Μαθηματικά).</p> <p>Περιγραφή θέματος από άλλη οπτική γωνία (λογοτεχνία).</p> <p>Διατύπωση αιτημάτων σε διάφορους αποδέκτες.</p> <p>Διατύπωση επιχειρηματολογίας στο πλαίσιο ενός αιτήματος (π.χ. επίσκεψη σε περιοχή ή χώρο σχετικό με αντικείμενα του σχολικού προγράμματος. [Φυσικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Γεωγραφία, Ιστορία, Θρησκευτικά]).</p>
Γραπτός λόγος- Λογοτεχνία	<p>Αφήγηση από το δάσκαλο επιλεγμένων κειμένων των κυριότερων εκπροσώπων της ελληνικής παιδικής λογοτεχνίας, καθώς και παραμυθιών άλλων λαών (π.χ. παραμύθια των βαλκανικών λαών, παραμύθια από την Ευρώπη, παραμύθια από την Ασία).</p>
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	
Σπουδαία «παιδιά»	<p style="text-align: center;">Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1.Χωρίζουμε ένα χαρτόνι σε 4 μέρη και κάθε μαθητής ζωγραφίζει στο καθένα τον εαυτό του όπως θα ήθελε να είναι σε 10 χρόνια (Στόχος: Άνοιγμα στο μέλλον, προσδοκίες, αυτά που η ζωή προσδοκά από εμάς).</p> <p>2.Παιχνίδι ρόλων μετά την αφήγηση από τον δάσκαλο του διψασμένου κότσουφα (λαϊκό παραμύθι από το Μπαγκλαντές) με θέμα την εμπιστοσύνη στον εαυτό και τις δυνατότητές μας.</p> <p>3.Παιχνίδι ενσυναίσθησης: Οι μαθητές χωρίζονται σε ζευγάρια. Συζητούν για την πιθανότητα να φοιτήσει στην τάξη τους ένας μαθητής με αναπηρία: πώς αισθάνονται οι ίδιοι, πώς θα αισθάνεται ο νέος μαθητής;</p> <p>4.Ρόλος μέσα στην εικόνα: Προβολή σε φυσικό μέγεθος φωτογραφιών παιδιών που εργάζονται, επινόηση φανταστικών ιστοριών τους.</p> <p>5.Δραματοποίηση (σενάριο: δύο αδέρφια, παιδιά μεταναστών, θυμούνται και συζητούν μεταξύ τους για τη χώρα προέλευσής τους, τους φίλους και τους συγγενείς τους που ζουν ακόμα εκεί καθώς και για τη ζωή και τις εμπειρίες τους στη χώρα υποδοχής).</p> <p style="text-align: center;">Β. ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p>

	<ul style="list-style-type: none"> •Μελέτη στο σχολείο μας: «Μια μέρα ενός συμμαθητή μας σε αναπηρικό αμαξίδιο». Είναι το σχολείο έτοιμο γι' αυτό; Τα παιδιά μελετούν τους χώρους του σχολείου, τον εξοπλισμό, τις αίθουσες, το μάθημα •Συζήτηση με αφορμή το τραύλισμα του Μωυσή: Είναι η αναπηρία απόρριψη ή πρόσκληση από τον Θεό; • «Παιδιά με δύο πατρίδες». Ξεπερνώντας δυσκολίες, βρίσκοντας λύσεις •TPS: «Σημαντικοί για τους άλλους, σημαντικοί για τον εαυτό μας»
<p>Όλοι ίσοι, όλοι διαφορετικοί</p>	<p>ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Φέρνουν και δείχνουν στους συμμαθητές τους αγαπημένα τους αντικείμενα (παιχνίδια, βιβλία). (Στόχος: ο καθένας μας είναι σημαντικός και ιδιαίτερος). 2. Σε μια κάρτα: «τι μου αρέσει να κάνω». Οι κάρτες στον πίνακα. Συζήτηση για τη σχέση ενδιαφερόντων – χαρισμάτων. Ομαδοποίηση. Δράση των ομάδων. 3. Οι μαθητές σε κύκλο με μουσική υπόκρουση: Ο καθένας δίνει μία κάρτα με το όνομά του στον διπλανό του, ο οποίος γράφει ένα χάρισμα του συμμαθητή του μόλις η μουσική σταματά. Στο τέλος ο καθένας παίρνει τη δική του κάρτα. <p>ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Χτίζοντας γέφυρες: Ανταλλάσσουν φωτογραφίες και συζητούν με συνομηλίκους τους από μακρινές χώρες. Εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές (ρούχα, χενίσματα, ασχολίες, συνήθειες, ανάγκες, προβλήματα κ.ά.) <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <p>Ομαδικό γλυπτό: Πόσο συμπληρώνουμε ο ένας τον άλλον!</p>
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<p>Αλληλεπίδραση ανθρώπου - περιβάλλοντος</p>	<p>Οι μαθητές:</p> <p>Παρατηρούν στο χάρτη της Ευρώπης τη λέξη π.χ. «γεια σου», γραμμένη, όπως ακριβώς τη λέει ένας μαθητής από κάθε χώρα της Ένωσης στη μητρική του γλώσσα, φορώντας την εθνική του ενδυμασία.</p> <p>Χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για άντληση πληροφοριών. Δημιουργούν δική τους σελίδα και χρησιμοποιούν το ηλεκτρονικό τους ταχυδρομείο προκειμένου να λαμβάνουν και να στέλνουν τα μηνύματά τους.</p> <p>Συζητούν, επεξεργάζονται ομαδικά και παρουσιάζουν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των Μ. Μ. Ε. Παίζουν παιχνίδια ρόλων, παρουσιάζοντας για παράδειγμα ειδήσεις σε διάφορα Μ. Μ. Ε. κ.λπ.</p>
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ	
<p>Επικοινωνώ ηλεκτρονικά</p>	<p>Επίσκεψη επιλεγμένων τόπων του Διαδικτύου (www).</p>

ΤΑΞΗ Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ Θεματική ενότητα</p>	<p>ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ</p>
<p>ΓΛΩΣΣΑ- Προφορικός λόγος</p>	<p>Θέατρο, παιχνίδια ρόλων, δραματοποιήσεις και ενεργητική συμμετοχή στις εκδηλώσεις της σχολικής ζωής. Ρόλοι από την καθημερινή ζωή και τα αναγνώσματα, ώστε ο μαθητής να εφαρμόζει το σχετικό κάθε φορά γλωσσικό υλικό (λεξιλόγιο, εκφράσεις) και να οικειώνεται βιωματικά με αυτό (εμπλέκονται όλα τα αντικείμενα).</p> <p>Ενεργητική συμμετοχή του μαθητή, μέσω της κατανόησης και της παραγωγής γραπτού και προφορικού λόγου, στις δραστηριότητες της σχολικής ζωής (λ.χ. ομαδικές εργασίες, γιορτές, επισκέψεις, θεατρικές παραστάσεις) καθώς και σε συζητήσεις (Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Αισθητική και Μουσική Αγωγή).</p> <p>Συστηματική αξιοποίηση του διαλόγου και της προφορικής αφήγησης στο πλαίσιο της διδασκαλίας των διάφορων μαθημάτων και των εκδηλώσεων της σχολικής ζωής.</p> <p>Σχολιασμός μιας είδησης, προσώπων, πραγμάτων, καταστάσεων, συναισθημάτων (ειρωνεία, χιούμορ, συγκίνηση, εύθυμη διάθεση, προσβολή κτλ.). Σχολιασμός εικόνας, ζωγραφικού πίνακα κτλ., εντοπισμός μηνυμάτων σε καλλιτεχνικές δημιουργίες (Αισθητική Αγωγή).</p> <p>Ανακοίνωση στην τάξη των αποτελεσμάτων ομαδικής εργασίας, προσωπικών εμπειριών, συναισθημάτων, σκέψεων, επιθυμιών, σχεδίων, προγραμμάτων, του νοήματος ενός κειμένου κτλ. Με αφορμή επισκέψεις σε μουσεία και μνημεία, μελέτη χάρτη, περίληψη και σύνθεση πληροφοριών από σχετικά ενημερωτικά κείμενα (τουριστικοί οδηγοί, εγκυκλοπαίδειες, ιστορικά κείμενα κτλ.) και ανακοίνωσή τους στην τάξη [Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Γεωγραφία, Ιστορία, Θρησκευτικά].</p> <p>Ο μαθητής στηριζόμενος σε πληροφορίες από αυθεντικά ενημερωτικά ή διαφημιστικά κείμενα επιχειρηματολογεί για να πείσει για ένα αίτημα (π.χ. επίσκεψη σε περιοχή ή χώρο σχετικό με αντικείμενα του σχολικού προγράμματος) [Φυσικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Γεωγραφία, Ιστορία, Θρησκευτικά].</p>
<p>Γραπτός λόγος- Ανάγνωση</p>	<p>Επεξεργασία και κατάρτιση ερωτηματολογίου με σκοπό συνεντεύξεις και σφυγμομετρήσεις για προβλήματα της σχολικής ζωής (Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή).</p> <p>Εντοπισμός και αξιολόγηση των βασικών ιδεών και των επιχειρημάτων του συγγραφέα. Διάκριση πράξεων, απόψεων και αξιών.</p>
<p>Γραφή και παραγωγή Γραπτού λόγου</p>	<p>Μετατροπή διαλόγου σε συνεχή λόγο και αντίστροφα. Δραματοποίηση μιας ιστορίας. Επεξεργασία λογοτεχνικού-αφηγηματικού κειμένου (δομή των επεισοδίων), μετατροπή του</p>

	<p>σε θεατρικό-διαλογικό κείμενο και δραματοποιημένη παρουσίασή του (Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Ιστορία, Γεωγραφία, Αισθητική και Μουσική Αγωγή).</p> <p>Διατύπωση τεκμηριωμένης επιχειρηματολογίας σε θέματα που προκαλούν αντιπαραθέσεις.</p> <p>Διατύπωση αιτημάτων σε διάφορους αποδέκτες κ.ά.</p> <p>Διατύπωση επιχειρηματολογίας στο πλαίσιο ενός αιτήματος(π.χ. επίσκεψη σε περιοχή ή χώρο σχετικό με αντικείμενα του σχολικού προγράμματος. [Φυσικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Γεωγραφία, Ιστορία, Θρησκευτικά].</p>
Γραπτός λόγος- Λογοτεχνία	Διατύπωση επιχειρηματολογίας και αξιολογικών κρίσεων για λογοτεχνικά κείμενα
ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ	
3^{ος} Άξονας: Θέμα- Περιεχόμενο Νόημα	<p>Τα παιδιά δανείζονται, επεξεργάζονται ή παραλλάσσουν στοιχεία από έργα τέχνης.</p> <p>Διαθεματική προσέγγιση με μαθήματα, όπως Μουσική, Λογοτεχνία, Χορός, Φυσική, Γεωγραφία, Μαθηματικά κ.ά.</p> <p>Εικαστικά έργα ή εικαστικές εφαρμογές, με την ευκαιρία εθνικών, θρησκευτικών ή τοπικών εορτών.</p> <p>Σχολιασμός γεγονότων από Μ.Μ.Ε.</p> <p>Εικαστική απόδοση ιδανικών, όπως της φιλίας, της επικοινωνίας, της αυτοθυσίας, του καθήκοντος κ.ά.</p>
6^{ος} Άξονας: “ Απλά στοιχεία αισθητικής, κριτικής και ανάλυσης έργου”	<p>Οργάνωση συζητήσεων και ανταλλαγή απόψεων με την ευκαιρία εκθέσεων ή δημιουργίας έργων.</p> <p>Ενθάρρυνση της αυτο-αξιολόγησης.</p> <p>Νοηματική και συναισθηματική προσέγγιση περιγραφής και περιεχομένου.</p> <p>Διευκολύνονται οι μαθητές με κατάλληλες ερωτήσεις, να περιγράψουν αυτό που βλέπουν και να κατανοήσουν το περιεχόμενο ή το μήνυμα του έργου.</p>
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	
Συμπόρευση με όρια και κανόνες	<p>ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ</p> <p>1. Project: Όρια στη σχολική μας ζωή: Καταπολεμάμε τη βία στο σχολείο μας (Bullying)</p>
Προχωράμε αλλάζοντας	Δραστηριότητες δημιουργικής έκφρασης
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	
Το άτομο και η κοινωνία	<p>Ενδεικτικές Δραστηριότητες</p> <p>Αναζητούν υλικό (κείμενα, φωτογραφίες) για τη ζωή των οικογενειών σε άλλες χώρες ξεκινώντας από τις οικογένειες των αλλοδαπών συμμαθητών τους. Ταξινομούν το υλικό ανάλογα με τις γεωγραφικές περιοχές προέλευσης, το καταγράφουν και το παρουσιάζουν με ποικίλους τρόπους έκφρασης και τέλος συζητούν για τις ομοιότητες και διαφορές που εμφανίζονται στις διάφορες περιπτώσεις (Γεωγραφία, Γλώσσα, Εικαστικά).</p>

	Συγκεντρώνουν πληροφορίες από τον ιερέα της ενορίας τους για την κοινωνική δράση της εκκλησίας.
Το άτομο και η Ευρωπαϊκή Ένωση	Συντάσσουν επιστολές προς τα γραφεία της Ε.Ε για να ζητήσουν πληροφορίες για το ιστορικό ίδρυσης και τους σκοπούς της Ε.Ε.
Το άτομο και η διεθνής κοινότητα	Χωρίζονται σε ομάδες και αναζητούν κείμενα της ελληνικής ή ξένης λογοτεχνίας, σύγχρονα ή παλαιότερα (θεατρικά, ποιήματα, πεζά) που αναφέρονται σε διεθνή προβλήματα όπως είναι ο πόλεμος, η παιδική εργασία κ.λπ. Συζητούν γι' αυτά ή και τα παρουσιάζουν μέσα από θεατρικά δρώμενα ή παιχνίδια ρόλων (Θέατρο, Λογοτεχνία, Γλώσσα).
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ	
Επικοινωνώ ηλεκτρονικά	Επισκέπτονται επιλεγμένους δικτυακούς τόπους. Αρχικά με βοήθεια και στη συνέχεια με σταδιακή αυτονόμηση.
ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	
2ος Άξονας: Αυτοσχεδιασμός - Θεατρικό Παιχνίδι	Ασκήσεις εμπιστοσύνης Ασκήσεις εμπιστοσύνης: το άτομο αφήνεται στα χέρια της ομάδας που το μετακινεί χωρίς το φόβο της πτώσης.
ΕΡΕΥΝΩ ΤΟΝ ΦΥΣΙΚΟ ΚΟΣΜΟ	
Υλικά σώματα και δομή της ύλης	Συλλέγουν πληροφορίες για τα μεταλλεία του Λαυρίου, την ακμή και την παρακμή τους καθώς και τις οικονομικές και κοινωνιολογικές επιδράσεις τους. (Ιστορία, Γλώσσα, Κοιν. και Πολ. Αγωγή).
Ενέργεια	Συζητούν σχετικά με προβλήματα που δημιουργούνται από την εξαφάνιση ή μείωση του πληθυσμού κάποιου είδους και σχολιάζουν άρθρα, από εφημερίδες ή περιοδικά, σχετικά με το θέμα.

ΤΑΞΗ Στ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ Θεματική ενότητα	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ
ΓΛΩΣΣΑ- Προφορικός λόγος	<p>Θέατρο, παιχνίδια ρόλων, δραματοποιήσεις και ενεργητική συμμετοχή στις εκδηλώσεις της σχολικής ζωής. Ρόλοι από την καθημερινή ζωή και τα αναγνώσματα, ώστε ο μαθητής να εφαρμόζει το σχετικό κάθε φορά γλωσσικό υλικό (λεξιλόγιο, εκφράσεις) και να οικειώνεται βιωματικά με αυτό (εμπλέκονται όλα τα αντικείμενα).</p> <p>Ενεργητική συμμετοχή του μαθητή, μέσω της κατανόησης και της παραγωγής γραπτού και προφορικού λόγου, στις δραστηριότητες της σχολικής ζωής (λ.χ. ομαδικές εργασίες, γιορτές, επισκέψεις, θεατρικές παραστάσεις) καθώς και σε συζητήσεις (Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Αισθητική και Μουσική Αγωγή).</p> <p>Συστηματική αξιοποίηση του διαλόγου και της προφορικής αφήγησης στο πλαίσιο της διδασκαλίας των διάφορων μαθημάτων και των εκδηλώσεων της σχολικής ζωής.</p>

	<p>Σχολιασμός μιας είδησης, προσώπων, πραγμάτων, καταστάσεων, συναισθημάτων (ειρωνεία, χιούμορ, συγκίνηση, εύθυμη διάθεση, προσβολή κτλ.). Σχολιασμός εικόνας, ζωγραφικού πίνακα κτλ., εντοπισμός μηνυμάτων σε καλλιτεχνικές δημιουργίες (Αισθητική Αγωγή).</p> <p>Ανακοίνωση στην τάξη των αποτελεσμάτων ομαδικής εργασίας, προσωπικών εμπειριών, συναισθημάτων, σκέψεων, επιθυμιών, σχεδίων, προγραμμάτων, του νοήματος ενός κειμένου κτλ. Με αφορμή επισκέψεις σε μουσεία και μνημεία, μελέτη χάρτη, περίληψη και σύνθεση πληροφοριών από σχετικά ενημερωτικά κείμενα (τουριστικοί οδηγοί, εγκυκλοπαίδειες, ιστορικά κείμενα κτλ.) και ανακοίνωσή τους στην τάξη [Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Γεωγραφία, Ιστορία, Θρησκευτικά].</p> <p>Ο μαθητής στηριζόμενος σε πληροφορίες από αυθεντικά ενημερωτικά ή διαφημιστικά κείμενα επιχειρηματολογεί για να πείσει για ένα αίτημα (π.χ. επίσκεψη σε περιοχή ή χώρο σχετικό με αντικείμενα του σχολικού προγράμματος) [Φυσικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Γεωγραφία, Ιστορία, Θρησκευτικά].</p>
Γραπτός λόγος- Ανάγνωση	<p>Επεξεργασία και κατάρτιση ερωτηματολογίου με σκοπό συνεντεύξεις και σφυγμομετρήσεις για προβλήματα της σχολικής ζωής (Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή).</p> <p>Εντοπισμός και αξιολόγηση των βασικών ιδεών και των επιχειρημάτων του συγγραφέα. Διάκριση πράξεων, απόψεων και αξιών.</p>
Γραφή και παραγωγή Γραπτού λόγου	<p>Μετατροπή διαλόγου σε συνεχή λόγο και αντίστροφα. Δραματοποίηση μιας ιστορίας. Επεξεργασία λογοτεχνικού-αφηγηματικού κειμένου (δομή των επεισοδίων), μετατροπή του σε θεατρικό-διαλογικό κείμενο και δραματοποιημένη παρουσίασή του (Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Ιστορία, Γεωγραφία, Αισθητική και Μουσική Αγωγή).</p> <p>Διατύπωση τεκμηριωμένης επιχειρηματολογίας σε θέματα που προκαλούν αντιπαραθέσεις.</p> <p>Διατύπωση αιτημάτων σε διάφορους αποδέκτες κ.ά.</p> <p>Διατύπωση επιχειρηματολογίας στο πλαίσιο ενός αιτήματος(π.χ. επίσκεψη σε περιοχή ή χώρο σχετικό με αντικείμενα του σχολικού προγράμματος. [Φυσικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Γεωγραφία, Ιστορία, Θρησκευτικά].</p>
Γραπτός λόγος- Λογοτεχνία	<p>Διατύπωση επιχειρηματολογίας και αξιολογικών κρίσεων για λογοτεχνικά κείμενα.</p>
ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ	
3^{ος} Άξονας: Θέμα- Περιεχόμενο Νόημα	<p>Τα παιδιά δανείζονται, επεξεργάζονται ή παραλλάσσουν στοιχεία από έργα τέχνης.</p> <p>Διαθεματική προσέγγιση με μαθήματα, όπως Μουσική, Λογοτεχνία, Χορός, Φυσική, Γεωγραφία, Μαθηματικά κ.ά.</p>

	<p>Εικαστικά έργα ή εικαστικές εφαρμογές, με την ευκαιρία εθνικών, θρησκευτικών ή τοπικών εορτών.</p> <p>Σχολιασμός γεγονότων από Μ.Μ.Ε.</p> <p>Εικαστική απόδοση ιδανικών, όπως της φιλίας, της επικοινωνίας, της αυτοθυσίας, του καθήκοντος κ.ά.</p>
<p>6^{ος} Άξονας: “ Απλά στοιχεία αισθητικής, κριτικής και ανάλυσης έργου”</p>	<p>Οργάνωση συζητήσεων και ανταλλαγή απόψεων με την ευκαιρία εκθέσεων ή δημιουργίας έργων.</p> <p>Ενθάρρυνση της αυτο-αξιολόγησης.</p> <p>Νοηματική και συναισθηματική προσέγγιση περιγραφής και περιεχομένου.</p> <p>Διευκολύνονται οι μαθητές με κατάλληλες ερωτήσεις, να περιγράψουν αυτό που βλέπουν και να κατανοήσουν το περιεχόμενο ή το μήνυμα του έργου.</p>
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	
<p>Διωγμοί και εξάπλωση του Χριστιανισμού. Πρόσωπα και μαρτυρίες</p>	<p style="text-align: center;">ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>Παιχνίδι ενσυναίσθησης: τα παιδιά σε ομάδες μιλούν για τα συναισθήματα των διωκόμενων, καθώς και την επίδειξη αλληλεγγύης και συμπαράστασης μεταξύ συνανθρώπων σε αντίστοιχες περιστάσεις</p> <p style="text-align: center;">ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <p>«Ανεξιθρησκία»: Συζητάμε για τη σημασία της σήμερα. Βρίσκουν στοιχεία από το Σύνταγμα και τους νόμους της Ελλάδας.</p>
<p>Η Θεία Ευχαριστία: Πηγή και κορύφωση της ζωής της Εκκλησίας</p>	<p style="text-align: center;">ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>Παιχνίδι ρόλων: «Προετοιμάζοντας ένα δείπνο για αγαπημένους καλεσμένους» με στόχο να αναδειχθούν οι προθέσεις, οι ευθύνες, οι ρόλοι, οι διαθέσεις, τα συναισθήματα κ.ά.</p>
<p>Από τους Χριστιανούς της χώρας μας στους Χριστιανούς του κόσμου</p>	<p style="text-align: center;">ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>Ομαδικό γλυπτό: «Σε γνωρίζω καλύτερα – σε σέβομαι περισσότερο.</p>
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	
<p>Το άτομο και η κοινωνία</p>	<p>Οι μαθητές:</p> <p>Αναζητούν στο οικογενειακό δίκαιο τα άρθρα που αφορούν τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του παιδιού και της γυναίκας.</p> <p>Εντοπίζουν σε λογοτεχνικά κείμενα, άρθρα, έρευνες θέματα που σχετίζονται με τη σύγχρονη ελληνική οικογένεια. Τα συλλέγουν, τα ταξινομούν και τα παρουσιάζουν στην τάξη.</p>
<p>Το άτομο και η Ευρωπαϊκή Ένωση</p>	<p>Συντάσσουν επιστολές προς τα γραφεία της Ε.Ε για να ζητήσουν πληροφορίες για το ιστορικό ίδρυσης και τους σκοπούς της Ε.Ε.</p>
<p>Το άτομο και η Πολιτεία</p>	<p>Διοργάνωση εκδηλώσεων, εκθέσεων κτλ.: α) κατά του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων, β) για την ανάδειξη της ελληνικής και ξένης πολιτιστικής δημιουργίας.</p> <p>Επιλέγουν ένα επίκαιρο θέμα και χωρίζονται σε ομάδες με σκοπό να καταγράψουν τον τρόπο παρουσίασής του τόσο από</p>

	τον έντυπο όσο και από τον ηλεκτρονικό τύπο και συζητούν πώς ο τρόπος αυτός επηρεάζει την κοινή γνώμη.
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ	
Επικοινωνώ ηλεκτρονικά	Επισκέπτονται επιλεγμένους δικτυακούς τόπους, αρχικά με βοήθεια και στη συνέχεια με σταδιακή αυτονόμηση.
ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	
3ος Άξονας: Δραματικό κείμενο-Δραματοποίηση	Δραματουργική ανάλυση επιλεγμένων αποσπασμάτων από το παγκόσμιο θέατρο για παιδιά, π.χ. «Ματίας ο Α΄» (Α.Ζέη), «Ο Μάγος του Οζ» (Φ.Μπάουμ).
ΕΡΕΥΝΩ ΤΟΝ ΦΥΣΙΚΟ ΚΟΣΜΟ	
Ενέργεια	<p>Παρακολουθούν από βίντεο ή ψηφιακό δίσκο δεδομένης μνήμης (CD-ROM) τη δημιουργία και τον τρόπο εξόρυξης του πετρελαίου και συζητούν για το ρόλο του πετρελαίου στη ζωή του ανθρώπου.</p> <p>Εντοπίζουν μέσα από άρθρα εφημερίδων κινδύνους που διατρέχουν κάποια από τα οικοσυστήματα της Ελλάδας και συζητούν σχετικά με την προστασία τους.</p> <p>Συζητούν με ειδικούς ή αρμόδιους υπηρεσιών σχετικά με την προστασία των οικοσυστημάτων και οργανώνουν δράσεις προκειμένου να ευαισθητοποιήσουν και το κοινωνικό τους περιβάλλον προς τη λογική της αειφορίας.</p>

ΤΑΞΗ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΓΛΩΣΣΑ	
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ Θεματική ενότητα	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ
3η Ενότητα: Περιγραφή, Αφήγηση, Επιχειρηματολογία, Περίληψη	<p>Διατυπώνει προφορικά ή γράφει με σαφήνεια μικρές περιγραφές και αφηγήσεις συμπεριλαμβάνοντας τις πληροφορίες που χρειάζεται ο συγκεκριμένος κάθε φορά αποδέκτης.</p> <p>Εντοπίζει και σχολιάζει τα επιχειρήματα ενός ομιλητή ή ενός συγγραφέα.</p> <p>Αναπτύσσει κείμενα στα οποία αιτιολογεί και τεκμηριώνει την άποψή του με επιχειρήματα, σε θέματα που έχουν σχέση με τα ενδιαφέροντά του, π.χ. για το βιβλίο, για τη διαφήμιση, για τη σχολική ζωή κ.λπ. (Λογοτεχνία, Μαθηματικά κ.ά.).</p>
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	
Πώς ζουν οι Χριστιανοί; Η νέα ζωή της Εκκλησίας	<p style="text-align: center;">Α. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Ιδεοθύελλα: «Τι χρειάζεται ο άνθρωπος για να ζήσει;» 2.Παντομίμα και παρουσίαση σκηνής με θέμα: «Φιλία, εμπιστοσύνη, αλληλεξάρτηση, επικοινωνία: Όροι ζωής για τον άνθρωπο» 3.Αντιγνωμίες: «Ο άνθρωπος είναι ιδιοκτήτης της φύσης και δικαιούται να την εκμεταλλεύεται για το καλό του!» <p style="text-align: center;">ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p>

	<p>1. Artful Thinking: Από τη σειρά Άγγελος ποδηλάτης, Μπάμπης Πυλαρινός [βλ. http://pilarinos.gr].</p> <p>2. TPS με θέμα: «Οι σχέσεις μας με τους άλλους και τη φύση» με βάση το ΚΕΦ 4, 25-32</p> <p>3. Artful Thinking («βλέπω, ισχυρίζομαι, αναρωτιέμαι» και «τι σε κάνει να το λες;»): Έργα που αναδεικνύουν τη χαρά της ζωής π.χ. του Φ. Πατρικαλάκη και του Μπ. Πυλαρινού από τη σειρά Γιορτή [βλ. http://pilarinos.gr].</p>
Πώς παίρνονται οι αποφάσεις;	<p>ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. TPS με θέμα: «Ποιος αποφασίζει για μας;»</p> <p>2. TWPS με θέμα: Ποιοι κανόνες μπορούν να λειτουργούν αρνητικά;</p> <p>3. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ</p> <p>4. Πραγματοποίηση μιας συνέλευσης τάξης για τη λήψη μιας απόφασης. Καταγραφή Πρακτικών. Συζήτηση στην τάξη γύρω από τη σημασία των ρόλων, της διαδικασίας, των αποφάσεων</p>
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ	
Γνωρίζω τον υπολογιστή ως ενιαίο σύστημα	Ζητείται από τους μαθητές να συλλέξουν στοιχεία που αναφέρονται στα δικαιώματα της πνευματικής ιδιοκτησίας και αναπτύσσεται διάλογος.

ΤΑΞΗ Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΓΛΩΣΣΑ	
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ Θεματική ενότητα	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ
7η Ενότητα: Τα επιρρήματα, Συνδετικές λέξεις	Γράφει, σε κατάλληλα διαμορφωμένες επικοινωνιακές περιστάσεις, μια ηλεκτρονική επιστολή (e-mail) σε φιλικό του πρόσωπο, μια εργασία για την τάξη, αλλά και μια επιστολή σε επίσημο πρόσωπο, ένα κείμενο για το σχολικό περιοδικό, κ.ο.κ.
8η Ενότητα: Η μετοχή, Επιχειρηματολογία	<p>Κατανοεί ως ακροατής μιας συζήτησης τη θέση των ομιλητών με τη γνώση που απέκτησε για τα γνωρίσματα και την οργάνωση του προφορικού λόγου σε διάφορες περιστάσεις επικοινωνίας και σχολιάζει την πειστικότητα και την αποτελεσματικότητα των επιχειρημάτων ή των συμπερασμάτων τους.</p> <p>Παίρνει θέση σε πιο απαιτητικά ζητήματα, όπως ο πόλεμος και η ειρήνη, το οικολογικό πρόβλημα κτλ., δείχνοντας ότι κατανοεί το περιεχόμενο των εννοιών που πραγματεύεται το θέμα (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση και πρωτότυπο, Ιστορία, Θρησκευτικά, Φυσική κ.ά.).</p> <p>Συντάσσει ένα δικό του κείμενο χρησιμοποιώντας βασικές αρχές της επιχειρηματολογίας.</p>
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	
Μπορούν οι άνθρωποι να εικονίζουν τον Θεό;	<p>ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. TPS με θέμα: Γύρω από τη σχέση των μαθητών με τον Η/Υ και το διαδίκτυο, τον ρόλο της εικόνας στη ζωή και στις σχέσεις τους.</p>

	<p>2. Artful Thinking («τι σε κάνει να το λες αυτό;»): She's Got Your Eyes [βλ. http://www.adbusters.org/content/shes-got-your-eyes].</p>
<p>Ποιος είναι ο άνθρωπος;</p>	<p>ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. TWPS με θέμα: «Υπάρχουν πράγματα που δεν είναι όπως φαίνονται;» (γύρω από τα επιτεύγματα του σύγχρονου ανθρώπου, π.χ. τεχνολογία, επικοινωνία, ιατρική, τέχνη κ.ά.).</p> <p>2. Artful Thinking («η αρχή, η μέση και το τέλος» και «αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω»): Η εικόνα του ανθρώπου στις εμπορικές διαφημίσεις και στα ΜΜΕ. Έρευνα: περιπτώσεις υποτίμησης της γυναίκας στην παράδοση της Εκκλησίας. Ακολουθεί TPS για την αναγνώριση αντιφάσεων και ανακολουθιών με παραδειγματικές στάσεις του Χριστού, τον θεσμό των διακονισμών, τη θέση της Παναγίας και άλλων Μητέρων στην Εκκλησία κ.ά.</p>
<p>Εμείς και οι «άλλοι»</p>	<p>ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. Ιδεοθύελλα: «Ξένος».</p> <p>2. Παιχνίδι ρόλων: «Με ποιον θα ήθελα να ταξιδέψω, να κάνω συντροφιά, να συνεργαστώ;» (στόχος: ανίχνευση των βιωμάτων τους και αναγνώριση στερεοτύπων που διατηρούν).</p> <p>3. Συλλογικός ρόλος: Οι πρωταγωνιστές του σπλαχνικού Σαμαρείτη.</p> <p>4. Καρέκλα αφήγησης: Ο Ιουδαίος αφηγείται χρόνια μετά (</p> <p>5. Καρέκλα αφήγησης για πρόσωπα που υπερασπίστηκαν τους «ξένους», π.χ. «κάποιος Εβραίος που σώθηκε από τη Μ. Σκόμπσοβα αφηγείται».</p> <p>ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. Επίλυση προβλήματος: Γιατί μεταναστεύουν οι άνθρωποι σήμερα;</p> <p>2. Πέντε Π και ένα Γ: Διερευνώντας προκαταλήψεις και στερεότυπα για τους ξένους.</p> <p>3. Project: Οι Έλληνες ως «άλλοι» τα νεότερα χρόνια (πρόσφυγες, μετανάστες).</p> <p>4. Ανάλυση διαστάσεων: «Μετανάστευση και προσφυγιά» (με στόχο να κατανοηθεί ο δραματικός χαρακτήρας της ανθρώπινης ιστορίας και να αναλυθούν οι λόγοι που η ανθρώπινη συμπεριφορά εκτρέπεται στην εχθρότητα και τον ρατσισμό).</p> <p>5. TWPS με θέμα: «Πώς η αλληλεγγύη μετατρέπεται σε δυσπιστία;»</p> <p>6. Έρευνα με ερωτηματολόγιο (για τις προκαταλήψεις των συμμαθητών τους).</p> <p>7. Artful Thinking («αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω»): Zero film [βλ. http://www.zeroshortfilm.com/screenings-awards/zero-now-online/ ή http://www.youtube.com/watch?v=LOMbySJTKrg].</p> <p>8. Artful Thinking: Ο μόχθος και η μοναξιά του μετανάστη που συνθλίβεται στο έργο του Βλ. Κανιάρη.</p>

ΤΑΞΗ Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΓΛΩΣΣΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ Θεματική ενότητα	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ
2η Ενότητα: Ονοματικές προτάσεις – Κριτική αποτίμηση θεμάτων	<p>Παρουσιάζει στους συμμαθητές του, σε ένα προφορικό ή γραπτό κείμενο, τα πρόσωπα και το θέμα μιας συζήτησης που παρακολούθησε.</p> <p>Σε κατάλληλες επικοινωνιακές περιστάσεις, εκφράζει προφορικά τις κρίσεις και τα σχόλιά του π.χ. για μια συναυλία που παρακολούθησε, για μια θεατρική παράσταση, για κάποιο σχολικό ή λογοτεχνικό βιβλίο, κ.ο.κ.</p>
5η Ενότητα: Τελικές και αιτιολογικές προτάσεις, Ομώνυμα, Παρώνυμα, Ανάλυση κειμένου	<p>Αναγνωρίζει σε επιλεγμένα κείμενα τις προτάσεις που δηλώνουν αιτία και τις μετασχηματίζει, χρησιμοποιώντας εναλλακτικές λέξεις ή φράσεις με τις οποίες εισάγονται οι προτάσεις αυτού του είδους, παρατηρώντας κάθε φορά τη νοηματική απόχρωση.</p> <p>Αντιλαμβάνεται το ρόλο των αιτιολογικών συνδέσμων και προτάσεων στην ανάπτυξη επιχειρημάτων</p> <p>Συντάσσει κείμενα με επιχειρηματολογία χρησιμοποιώντας δευτερεύουσες προτάσεις διαφόρων ειδών.</p>

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

«Πού είναι ο Θεός;» Η οδύνη του σύγχρονου κόσμου και το αίτημα της σωτηρίας από το κακό	ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	<ol style="list-style-type: none"> Κάθε μαθητής κολλάει στον πίνακα φωτογραφία-ες ή στοιχεία από την ειδησεογραφία για πρόσωπα που βιώνουν όψεις του κακού. Ακολουθεί «Καρέκλα αφήγησης / εξομολόγησης»: κάθε μαθητής επιλέγει και υποδύεται ένα από τα πρόσωπα. Κύκλος συνείδησης για τον παράλυτο της Καπερναούμ. Ζωντανό και ομαδικό γλυπτό για το Α Τιμ 2, 1-4. <p>ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> Έρευνα: Όψεις του κακού στη γειτονιά μου. Οργάνωση παρεμβάσεων. Artful Thinking: Σε έργα των Bacon, K. Kollwitz, Guernica, Κανιάρη, Ν. Κεοσανλή κ.ά. TPSS με θέμα: «Διακρίσεις και ανισότητα στη χώρα μας». Artful Thinking: <ol style="list-style-type: none"> «Ο Αη Γιώργης», Πέρης Ιερεμιάδης. «Η λευκή Σταύρωση», Marc Chagall. «Η κραυγή», Edvard Munch <p>http://www.wikipaintings.org/en/edvardmunch#supersized-featured-185471.</p>

Παράρτημα με περιγραφή ενδεικτικών δράσεων

ΤΙΤΛΟΣ	
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ
ΑΝΤΙΓΟΝΗ	Σχολική διαμεσολάβηση και επίλυση συγκρούσεων
ΝΟΙΑΖΟΜΑΙ ΚΑΙ ΔΡΩ	Αλληλεγγύη, ακτιβισμός, ανθρώπινα δικαιώματα, εθελοντισμός, συμπερίληψη και αποδοχή της διαφορετικότητας
INCLUSIVE SCHOOLS	Συμπεριληπτική εκπαίδευση
ΕΚΕΑ- ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΙΜΟΔΟΣΙΑΣ	Ας κάνουμε τους νέους του σήμερα αιμοδότες του αύριο
ΟΙ ΕΘΕΛΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΑΣΤΡΟΠΑΛΙΑΣ	Εθελοντισμός
ΚΕΝΤΡΟ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	Αλληλεγγύη πρόσφυγες
ΚΕΝΤΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ: ΝΗΡΕΑΣ ΑΛΦΑ ΠΥΞΙΔΑ	Πλουραλιστικά εκπαιδευτικά προγράμματα Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και στήριξη μαθητών/τριων, εκπαιδευτικών και γονέων και κηδεμόνων.
Το χαμόγελο του παιδιού	Πλουραλιστικά εκπαιδευτικά προγράμματα Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και στήριξη μαθητών/τριων, εκπαιδευτικών και γονέων και κηδεμόνων. Ιατρική και ψυχοκοινωνική στήριξη παιδιών προσφύγων/μεταναστών σε κίνδυνο
Μέριμνα	Προγράμματα διαχείρισης απώλειας, ψυχολογικής, ανακουφιστικής, συμβουλευτικής στήριξης.
Association for Living values Education International, ALIVE"	Προσφέρει μία ποικιλία βιωματικών δραστηριοτήτων και πρακτικών μεθοδολογιών μέσα από την εξερεύνηση 12 κύριων προσωπικών και κοινωνικών αξιών: ειρήνη, σεβασμός, αγάπη, υπευθυνότητα, ευτυχία, ελευθερία, συνεργασία, τιμιότητα, ταπεινοφροσύνη, ανεκτικότητα, απλότητα και ενότητα. Η αποτελεσματικότητα του προγράμματος, που εφαρμόστηκε με συνέπεια σε πάνω από 80 χώρες του κόσμου σε Δημοτικά σχολεία, Γυμνάσια, Λύκεια, κατασκηνώσεις, εκπαιδευτικά ιδρύματα και φορείς ήταν μεγάλη.
Act!onaid	Προγράμματα εθελοντισμού, αλληλεγγύης, ακτιβισμού, πολιτειότητας και ενεργού πολίτη.

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Πράξη: «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις δεξιότητες μέσω εργαστηρίων» (MIS 5092064)

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
«ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020»
που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)

This work is licensed under Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International.
To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη